

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

EKONOMICKÁ POZICE CHILE V RÁMCI LATINSKÉ AMERIKY

Vedoucí práce: Ing. Filip Petrách, Ph.D.

Autor práce: Gabriela Šafránková

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 7. 5. 2016

.....
Gabriela Šafránková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce Ing. Filipu Petráchovi, Ph.D. za cenné rady, čas a připomínky, které mi věnoval při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat Josefovi Lidinskému za finální korekturu a Fabrizziovii Horta za pomoc s formátováním a strukturalizací této závěrečné práce.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je obecná charakteristika Chile se zaměřením na ekonomickou historii a současnou makroekonomickou situaci. Práce blíže zobrazuje determinanty ekonomického růstu a dle tabulek a grafických vyobrazení porovnává hospodaření v zemi. Druhotným cílem bakalářské práce je komparace výkonnosti ekonomiky tohoto státu s dalšími vybranými zeměmi Latinské Ameriky. Druhotným cílem bakalářské práce je komparace výkonnosti ekonomiky tohoto státu s dalšími vybranými zeměmi Latinské Ameriky.

Práce je tvořena dvěma hlavními částmi. První část, část teoretická, definuje základní pojmový aparát týkající se sledované problematiky se zaměřením na makroekonomické proměnné v souvislosti s ekonomickým růstem. Dále jsou uvedeny alternativní ukazatele pro měření výkonnosti ekonomik. Na základě této teoretické části je vypracována obecná ekonomická charakteristika Chile spolu s dalšími pěti státy jihoamerického kontinentu a jejich vzájemná komparace. Na konci se nachází společné grafické srovnání ekonomik těchto šesti zemí.

Klíčová slova

Výkonnost ekonomiky; ekonomický růst; komparace; Latinská Amerika; Chile

Abstract

The aim of this thesis is to provide a general characterization of Chile with focus on the economic history and contemporary macroeconomic situation. This piece of writing shows the determinants of economic growth and makes a comparison of the country's economy by using graphs and charts. A secondary aim of this Bachelor's thesis is to compare the economic performance of this state with other selected Latin America countries.

My writing is composed of two main parts. The first part, the theoretical part, defines the basic terminology related to the issue under examination, focusing on macroeconomic variables in relation to economic growth. Furthermore, alternative indicators for measuring the efficiency of economy are presented. Based on this theoretical part, general economic characterizations of Chile together with five other countries of the Latin American continent and their mutual comparison are developed. At the end a graphical comparison of the economics of these six countries is proposed.

Key words

Economic performance; economic growth; comparison; Latin America; Chile

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Teoretická část.....	9
2.1 Makroekonomické ukazatele.....	9
2.1.1 Hrubý domácí produkt HDP.....	9
2.1.2 Růst cenové hladiny – inflace.....	11
2.1.3 Nezaměstnanost.....	12
2.1.4 Zahraniční obchodní bilance.....	14
2.2 Ekonomický růst.....	15
2.2.1 Definice ekonomického růstu.....	15
2.2.2 Vlivy ekonomického růstu.....	16
2.2.3 Zdroje ekonomického růstu.....	16
2.2.4 Měření ekonomického růstu.....	17
2.3 Alternativní ukazatele pro srovnání výkonnosti ekonomik.....	18
2.3.1 HDP na jednoho obyvatele.....	19
2.3.2 Hrubý národní produkt HNP.....	19
2.3.3 Index lidského rozvoje.....	20
2.3.4 Hrubý vládní dluh.....	22
3. Metodika práce.....	23
4. Praktická část.....	24
4.1 Obecná charakteristika Chile.....	24
4.1.1 Geografie Chile.....	24
4.1.2 Politický systém.....	24
4.1.3 Všeobecné hospodářské, ekonomické a politické dějiny.....	25
4.2 Ekonomická situace.....	27
4.2.1 Hrubý domácí produkt Chile.....	28
4.2.2 Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele.....	31
4.2.3 Inflace Chile.....	31
4.2.4 Nezaměstnanost.....	32
4.2.5 Zahraniční obchod Chile: Export a import.....	33
4.2.6 Zahraniční investice.....	35
4.2.7 Fiskální politika.....	35
4.2.8 Ekonomické vztahy Chile s EU.....	37

4.2.9	Ekonomické vztahy Chile s ČR.....	37
4.2.10	Ekonomické problémy Chile.....	38
4.2.11	Faktory strukturální – socioekonomické.....	39
4.3	Další vybrané země Latinské Ameriky.....	39
4.3.1	Argentina.....	39
4.3.2	Makroekonomická charakteristika Argentin.....	40
4.3.3	Brazílie.....	42
4.3.4	Makroekonomická charakteristika Brazílie.....	43
4.3.5	Peru.....	45
4.3.6	Makroekonomická charakteristika Peru.....	46
4.3.7	Bolívie.....	48
4.3.8	Makroekonomická charakteristika Bolívie.....	49
4.3.9	Venezuela.....	50
4.3.10	Makroekonomická charakteristika Venezuely.....	51
4.3.11	Souhrnné grafické srovnání.....	53
5.	Závěr.....	57
I.	Resumé.....	59
II.	Seznam použité literatury.....	61
III.	Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	66

1. Úvod

Tato bakalářská práce byla vytvořena s ohledem na španělský jazyk, ekonomii a právo. Chile je v dnešní době celosvětově známé svou rychle rozvíjející se ekonomikou a hospodářskou vyspělostí oproti sousedícím státům v rámci Latinské Ameriky. Zrealizovaný výzkum a monitorování ekonomické situace bylo provedeno rovněž na základě téměř dvouletého pobytu na tomto území.

Stát na konci světa, z jedné strany důkladně izolován Pacifickým oceánem a na druhé straně táhnoucím se pohořím And, patří v dnešní době mezi nejvyspělejší země Latinské Ameriky. Vzhledem k jeho otevřené a vstřícné ekonomice dnes láká mnoho investorů z celého světa a postupně se stává výhodným místem pro založení firem.

Cílem této práce je podrobná charakteristika zaměřená zejména na ekonomické dějiny a nynější hospodářskou situaci. Socioekonomické charakteristiky pěti dalších zemí budou sloužit k závěrečnému ekonomickému porovnání Chile s ostatními sousedními zeměmi na tomto kontinentu.

Začátek práce je věnován problematice základních ekonomických proměnných. Jedná se o klíčový úsek, jelikož přímo ovlivňuje další kapitoly. V teoretické části je dále blíže specifikován pojem ekonomický růst, jehož definice byla převzata z odborné literatury. V navazující kapitole je pojednáno o alternativních ekonomických ukazatelích, které mohou také sloužit k porovnání ekonomické výkonnosti jednotlivých zemí.

Práce se dále zaměřuje na vybrané země Latinské Ameriky. První a nejdůležitější charakteristika patří Chile. Je sledován jeho obecný geografický profil zaměřený na aktuální průmyslovou a zemědělskou produkci s doplněním politické, ekonomické a hospodářské historie. Práce se poté věnuje makroekonomickým determinantům Chile a charakteristice aktuální ekonomické situace. Ve finální části je popsáno ostatních pět zemí, díky kterým bude možné dojít k ekonomickému porovnání.

2. Teoretická část

2.1 Makroekonomické ukazatele

Makroekonomické ukazatele jsou veličiny, díky kterým můžeme zjišťovat výkonnost národního hospodářství jednotlivých zemí. Mezi nejdůležitější se řadí hrubý domácí produkt, který zjednodušeně zachycuje, kolik se v dané ekonomice vyrobí finálních statků a vyjadřuje se jako meziroční tempo růstu. O výkonnosti hospodářství vypovídají i další veličiny. Patří mezi ně míra inflace, míra nezaměstnanosti, vývoj obchodní a platební bilance a tempo růstu.¹

2.1.1. Hrubý domácí produkt HDP

Po celém světě, ve všech zemích lidé přežívají a prosperují díky tomu, že produkují zboží a poskytují služby. Neexistuje žádná země, která by vyprodukovala stejné množství zboží a služeb jako jiná stát. Některé země vynikají svou produkcí služeb či zboží nad ostatními. Pro zřetelné určení a následné srovnání úrovně států, nám slouží právě hrubý domácí produkt.²

Hrubý domácí produkt HDP (anglicky Gross Domestic Product GDP, ve španělštině nazýván Producto Interno Bruto PIB) je nejpoužívanější a klíčový ukazatel hospodářské výkonnosti země. Jedná se o pojem, který nejen ekonomové užívají k určení toho, co země zvládne vyprodukovat na svém území za určité období. To se nejčastěji vztahuje k úseku jednoho roku.³

„Vyjádření hodnoty tohoto zboží a služeb pomocí amerického dolaru není samozřejmě jediný způsob, jak měřit početné a vzájemné odlišení světové ekonomiky, nicméně je to způsob, který nám nejsnáze umožní změřit všechna ta jablka a pomeranče, fotbalové zápasy, televizní přijímače, filmy a vysokoškolská studia, tedy všechno to, co každá ekonomika vytváří“.⁴

Jiná forma určení HDP je „Souhrn hodnot přidaných zpracováním ve všech odvětvích činností, považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržních i netržních). Jde o propočet v kupních cenách, za které jsou

¹ Quartely National Accounts Inventories: Czech Republic. Český statistický úřad [online]. 2008 [cit. 2016-04-18]. Dostupné online z WWW: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/\\$File/09087474.pd](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/$File/09087474.pd).

² R. Holman: *Ekonomie*. 3. aktualizované vydání, Praha: C. H. Beck 2012, str. 19.

³ V. Jurečka a I. Jánošíková: *Makroekonomie. Základní kurz*, Ostrava VŠB: Technická Univerzita Ostrava, 2009, str. 8.

⁴ R. Ch. Epping: *Průvodce globální ekonomikou*, Praha: Portál 2004, str. 46.

realizovány tržní výkony (tzn. včetně daní z produktů a bez dotací na produkty). U netržních služeb je přidaná hodnota vyjádřena jako souhrn náhrad zaměstnancům a spotřeby fixního kapitálu“.⁵ Jde o tokovou veličinu, která je udávána v penězích za určité časové období.

Hrubý domácí produkt lze vypočítat třemi různými způsoby. Jedná se o trojici metod, které nazírají jiným pohledem na tutéž věc.

První metoda zvaná *Produktová* neboli také *Výrobová* či *Zbožová* zjišťuje HDP pomocí součtu všech přidaných hodnot a čistých daní na výrobky na určitém území za danou dobu. Tato metoda je označována jako nejznámější a nejčastěji používaný způsob výpočtu HDP.⁶

Následuje metoda *Důchodová*, jež určuje HDP na základě součtu národních důchodů, amortizací a nepřímých daní. Poslední metodou výpočtu hrubého domácího produktu je metoda *Výdajová*. Ta nám umožňuje vypočítat HDP dané země součtem osobních výdajů, investic, vládních výdajů na nákup statků a služeb a přičtením salda obchodní bilance. Tento způsob metody tedy počítá hrubý domácí produkt součtem všech agregátních výdajů za finální výrobky.

Do HDP se nezapočítávají služby, které lidé provozují mimo oficiální trh (vaření, domácí práce), nebo služby, které jsou ve státě ilegální (například výroba a prodej drog nebo nepřiznané zisky). HDP lze vyjádřit ve třech variantách podle toho, pro jaký účel či analýzu ho hodláme použít:

- **Absolutní vyjádření** (v absolutní hodnotě CZK). Takto vyjadřujeme ekonomickou sílu země.
- **Přepočet na jednoho obyvatele** (CZK/1 obyvatel). HDP na jednoho obyvatele vyjadřuje vyspělost a ekonomickou úroveň dané ekonomiky. Umožňuje srovnání zemí bez ohledu na jejich velikost.
- **Meziroční změna** (uváděna v %), Takto je možno vyjádřit ekonomický vývoj a růst v dané zemi. Pro tento výpočet je používáno HDP v reálných cenách.

⁵ Oficiální portál pro obchodování a export. Businessinfo.cz. [online]. 1997-2016 [cit. 2016-03-22]. Dostupný online z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzystatistiky/hlavnimakroekonomickeuazatele-cr/1000431/49089/#hdp>>.

⁶ Quartely National Accounts Inventories: Czech Republic. Český statistický úřad [online]. 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné online z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

2.1.2 Růst cenové hladiny - inflace

„V každé zemi se míra inflace zjišťuje sledováním spotřebního koše neboli souboru určitých druhů zboží a služeb, které byly vybrány tak, aby odrážely životní styl průměrného člověka.“⁷ Spotřební koš se neustále aktualizuje, aby bylo možné průběžně zjišťovat, kolik stojí život v dané ekonomice. Ve Spojených státech amerických se hovoří o tzv. indexu spotřebitelských cen (consumer price index CPI)⁸, ve Velké Británii se používá pojem index maloobchodních cen (retail price index RPI)⁹ a v Chile je nazýván jako Índice de precio al consumidor IPC¹⁰, v překladu Cenový index spotřebitele.

Inflace je projevem ekonomické nerovnováhy, jejímž znakem je růst cenové hladiny v čase. Nejčastěji je definována jako procentuální růst cen vybraného spotřebního koše a služeb v průběhu daného časového období. Český statistický úřad uvádí inflaci jako všeobecný růst cenové hladiny v čase. Statistické vyjádření inflace vychází z měření čistých cenových změn pomocí indexů spotřebitelských cen. Cenové indexy poměřují úroveň cen vybraného koše ve dvou srovnávacích obdobích. Do spotřebního koše je zařazeno potravinářské zboží, nepotravinářské zboží a služby. Informace o dosažené míře inflace jsou využívány například pro účely valorizace důchodů, mezd a sociálních příjmů.¹¹

Při prudkém rozvoji ekonomiky dojde k růstu inflace v okamžiku, kdy spotřebitelé a podniky začnou mezi sebou provozovat soutěž o stále vzácnější zboží a služby.¹²

Příčiny vzniku inflace mohou být jak na straně nabídky, tak na straně poptávky. Rozlišujeme tedy inflaci poptávkovou a nabídkovou. V případě, že je inflace tažena poptávkou, vzniká růst celkové poptávky nad úroveň potenciálního produktu nabídky. Může dojít k nadměrnému růstu investičních výdajů, spotřebních výdajů, snížení daní nebo nárůstu státních výdajů a aktivní obchodní bilanci. Pokud je nabídková inflace tlačena náklady, dochází ke zvýšení nákladů a posunu agregátní nabídky nahoru. To

⁷ R. Ch. Epping: Průvodce globální ekonomikou, Praha: Portál 2004, str. 52.

⁸ Tradingeconomics.cz. United states consumer price index CPI. [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.tradingeconomics.com/united-states/consumer-price-index-cpi>

⁹ Inflation and price indices. United Kingdom. [online]. 2015 [cit. 2016-04-18]. Dostupné online z WWW: <https://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices>

¹⁰ Inflación Chile. Índice de precio al consumo. [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné online z WWW: <http://es.global-rates.com/estadisticas-economicas/inflacion/indice-de-precios-al-consumo/ipc/chile.aspx>

¹¹ Quarterly National Accounts Inventories: Czech Republic. Český statistický úřad [online]. 2008 [cit. 2016-04-18]. Dostupné online z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace.

¹² V. Hobza, D. Assenza, J. Zlámal: Základy ekonomie. Olomouc: Palackého Univerzita 2006, str. 81.

způsobuje vznik nedokonalé konkurence, růst mzdových nákladů, politické problémy nebo pokles kvality surovinových a energetických zdrojů.¹³

Dalšími dvěma příznaky inflace jsou intenzita a doba jejího trvání. Intenzitou inflace se rozumí její síla působení na ekonomiku. Nejprve je inflace mírná neboli plíživá, dosahuje meziroční míry od 0,1% do 9,9%.¹⁴ V tomto případě nejsou způsobeny vážnější problémy, je zachována důvěra v peníze a koloběh peněz funguje. Druhý stupeň s prudkým meziročním růstem je nazýván inflace pádivá, která může lehce přejít do hyperinflace a „následnému“ kolapsu finančního systému. Inflaci dělíme na otevřenou, kde lze pozorovat zjevný a viditelný vzestup cenové hladiny. Další dva typy jsou skrytá a potlačená inflace.¹⁵

2.1.3 Nezaměstnanost

Obyvatelstvo můžeme z hlediska zaměstnanosti rozdělit do tří skupin

- Zaměstnaní – část obyvatelstva, která má placené zaměstnání
- Nezaměstnaní – osoby schopné a ochotné pracovat, které ale nemohou najít placené zaměstnání (Podle metodiky Mezinárodní organizace práce [MOP] se jedná o osoby starší 15 let, aktivně hledající práci, připravené k nástupu do práce do 14 dnů)
- Ostatní – jedná se o ekonomicky neaktivní obyvatelstvo (děti, studenti, penzisté, osoby neochotné pracovat)

Dle Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization ILO) jsou za nezaměstnané obyvatelstvo považovány ty osoby, které v referenčním období neměli žádné zaměstnání, neodpracovali ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu a aktivně hledali práci, do které by byli schopni nastoupit nejpozději do lhůty dvou týdnů (Český statistický úřad, 2015).¹⁶

¹³ V. Jurečka, I. Jánošíková. Makroekonomie: Základní kurz. Ostrava: VŠB – Technická Univerzita Ostrava, 2009, str. 92 – 102.

¹⁴ R. Holman: Ekonomie. Makroekonomie. Aktualizované vydání, Praha: C. H. Beck 2010, str. 5 - 26

¹⁵ V. Jurečka, I. Jánošíková. Makroekonomie: Základní kurz. Ostrava: VŠB – Technická Univerzita Ostrava, str. 97 – 102.

¹⁶ Quartely National Accounts Inventories: Czech Republic. Český statistický úřad [online]. 2015 [cit. 2016-04-18]. Dostupné online z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/cris/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-1-ctvrtleti-2015>>.

Za nezaměstnaného člověka se tedy v ekonomické teorii považuje osoba schopná pracovat, která však nemůže najít placené zaměstnání.¹⁷

Rozsah registrované nezaměstnanosti v zemi se určuje dle výpočtu míry nezaměstnanosti. Jedná se o podíl nezaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva (zaměstnaní a nezaměstnaní, kteří chtějí pracovat).¹⁸ Mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo nezařazujeme ty osoby, které nechtějí pracovat, důchodce, studenty, invalidy a OSVČ.¹⁹

V praxi se z důvodu odlišné metodiky výpočtu liší míra nezaměstnanosti uváděná Českým statistickým úřadem (ČSÚ) a Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). ČSÚ používá vlastní výzkum na základě dat z MOP (Mezinárodní organizace práce), MPSV vychází z počtu osob registrovaných na úřadech práce.

Podle Českého statistického úřadu lze určit obecnou míru nezaměstnanosti mírou dlouhodobé nezaměstnanosti.

Na základě odborné literatury je možné se setkat se třemi hlavními druhy nezaměstnanosti²⁰:

- Frikční nezaměstnanost neboli krátkodobá nezaměstnanost, způsobená nedostatečnou orientací na trhu práce. Zpravidla doba, kdy osoba přeruší pracovní činnost a hledá si nové zaměstnání.
- Strukturální nezaměstnanost, jinak nazývaná jako nezaměstnanost systémová. Jedná se o nedobrovolný typ způsobený nesouladem kvalifikace (vzdělání a praxe) s požadavky na trhu práce.
- Cyklická nezaměstnanost se odvíjí od stavu ekonomiky a je spojená s hospodářským cyklem. V období zpomalení nebo recese roste všeobecná nezaměstnanost a naopak.

Mezi další typy nezaměstnanosti patří sezónní, související s ročním obdobím a sezónními pracemi, dobrovolná, nedobrovolná, skrytá a dlouhodobá nezaměstnanost.

¹⁷ Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledů VŠPS - Metodika. Český statistický úřad[online]. 2015 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps

¹⁸ Samuelson, Paul A. a William D. Nordhaus. *Ekonomie*. Praha: Svoboda, 1991, s. 287.

¹⁹ Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledů VŠPS - Metodika. Český statistický úřad..., op. cit.

²⁰ Mareš, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Finidr 2002, str. 15.

Obyvatelstvo dlouhodobě nezaměstnané je dle Mezinárodní organizace práce a Statistického úřadu ta skupina lidí, kteří jsou bez zaměstnání déle než rok.

2.1.4 Zahraniční obchodní bilance

Bilanci obecně rozumíme číselné porovnání dvou řad údajů (například přírůstku a úbytku nebo příjmů a výdajů). Vzniklý rozdíl je tzv. saldo, které je také jinak nazýváno jako konečný zůstatek. Ten může mít buď podobu aktivní (plusovou), nebo pasivní (mínusovou).²¹

Bilance zahraničního obchodu znamená porovnání dovozu a vývozu ekonomiky dané země a dělí se na obchodní a platební stav.

Obchodní bilance je tvořena rozdílem mezi dovozem a vývozem zboží a služeb mezi domácí ekonomikou a zahraničím.²²

Platební bilanci je možné stanovit porovnáváním platebních příjmů plynoucích ze zahraničí a peněžních výdajů plynoucích do zahraničí, tedy došlé a provedené platby za dané období. Jedná se o tokovou veličinu, jež zachycuje pohyb ekonomických transakcí za dané období, nejčastěji jeden rok. Také ji můžeme dále členit na jednotlivé části. První kategorií je *Běžný účet*, zahrnující obchodní bilanci, bilanci služeb, bilanci výnosů a běžné převody. Druhou částí je *Kapitálový účet*, který jedná například o odpuštění dluhů. Posledním účet je *Finanční*, složený z přímých zahraničních investic, portfoliových investic a ostatních investic.²³

Každý stát je povinen sledovat toky zboží a služeb směrem do země i ze země. Na konci období jsou všechna data sečtena a stát zjistí, jak je na tom v rámci mezinárodního obchodu a investic. Celková obchodní bilance vyjadřuje, které státy patřily v daném období mezi ziskové obchodníky a které země naopak v zahraničí utratily více peněz, než zvládly vydělat. Tato data mívají značný vliv na oficiální měnu státu. Země, které v daném období dosáhly přebytku, dále používají získané peníze do zahraničních investic, nebo je uloží do devizových rezerv centrální banky.²⁴

²¹ Mankiw N. G. Principios de economía: 6. aktualizované vydání. México, 2009, Kapitola 34, str. 729 – 743.

²² Plchová a kol.: Zahraniční obchod: Teorie a praxe. Praha: HZ Editio 2006, str. 31.

²³ Mankiw, N. G.: Zásady ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 1999, str. 730 – 743.

²⁴ Mandel M., Durčáková J.: Mezinárodní finance a devizový trh. Praha: Management Press, 2016, str. 16

2.2 Ekonomický růst

Každá ekonomika má za svůj cíl růst, snažit se produkovat více výrobků a služeb a tím dosáhnout většího uspokojování potřeb obyvatel. Ekonomický růst je tedy jedním z hlavních makroekonomických cílů vlády.

2.2.1 Definice ekonomického růstu

Ekonomický růst lze sledovat v krátkém či dlouhém období. V krátkém období je hospodářský růst spojen s cyklickým vývojem ekonomiky a je měřen prostřednictvím ukazatelů nominálního nebo reálného hrubého domácího produktu HDP. V dlouhém období je ekonomický růst chápán jako zvyšování produkčních možností dané ekonomiky, jinak řečeno růst potenciálního produktu.²⁵

Ekonomickým růstem se v ekonomických teoriích rozumí vzestup hospodářského potenciálu země, k němuž dochází v souvislosti s kvantitativním zvyšováním potenciálního hrubého domácího produktu. Tento růst je spojen se zvýšením produkčních možností ekonomiky země. Ekonomický pokles vyjadřuje snížení potenciálního produktu.²⁶

Potenciální produkt, teoreticky celkový produkt hospodářství, by bylo možné vyrobit při přirozené míře nezaměstnanosti a plném využití výrobních faktorů země (práce, kapitál, přírodní zdroje). Jedná se o maximálně dlouhodobě udržitelný produkt, během stabilní míry inflace a optimálních zásob. Je to produkt udržitelný, ale v delším horizontu nepřekročitelný. Hospodářství dosahuje potenciálního HDP, pokud se pohybuje na hranici svých produkčních možností.²⁷

Naproti produktu potenciálnímu stojí produkt skutečně dosažený. Může být vyjádřený v běžných cenách (nominální HDP), nebo v cenách stálých (reálné HDP). Skutečný produkt může být nižší v porovnání s potenciálním HDP (v případě, že ekonomika nevyužívá naplno své zdroje, např. období hospodářských krizí, kdy je vysoká nezaměstnanost). Existuje možnost, aby byl totožný s potenciálním produktem (optimální rovnováha), nebo může být vyšší než potenciální produkt (v případě, kdy si ekonomika půjčí dodatečné zdroje ze zahraničí). V pravé realitě ekonomiky se zpravidla nenachází potenciální produkt na stejné úrovni s produktem reálným.

²⁵Abrahám J., Vošta M.: Ekonomický růst a konvergence rozšířené Evropské Unie. Praha: ActaOeconomica Pragensia, 2011, str. 4.

²⁶Pichová a kol.: Zahraniční obchod: Teorie a praxe. Praha: HZ Editio 2006, str. 37.

²⁷Helísek M.: Makroekonomie, Základní kurs. Praha: Melandrium, 2002, str. 320.

2.2.2 Vlivy ekonomického růstu

Ekonomický růst představuje navyšování potenciálního HDP a je složen ze dvou skupin. Kvantitativní zdroje způsobující extenzivní růst jsou založeny na růstu výrobních faktorů (práce, přírodní zdroje, kapitál). Zahrnují zapojování nových kvant práce, navýšení odpracovaných hodin, zvýšení počtu pracovníků a fyzického kapitálu. Dále nacházení nových přírodních zdrojů, objevování dosud nepoznaných oblastí těžby nerostných surovin, zvětšování osevních ploch, nebo rozšíření loveckých půd. Kvalitativní zdroje způsobující intenzivní růst směřují svoji činnost na zkvalitňování produktivity lidského kapitálu a technologií.²⁸ Konkrétně se jedná o zvýšení kvalifikace pracovníků, využívání kvalitnějších přírodních zdrojů a nových technologií. Intenzivní růst je založen na tzv. růstu produktivity; ta se zvyšuje, když se stejným množstvím výrobních faktorů díky zlepšení jejich kvality a technologického pokroku je vyroben (při nezměněném množství a kvalitě ostatních faktorů) vyšší produkt. V praxi dochází obvykle ke kombinaci obou typů zdrojů.²⁹

2.2.3 Zdroje ekonomického růstu

Lidské zdroje – jedná se o kvalifikované a méně kvalifikované pracovníky, podílející se na činnosti, která má ekonomický nebo společenský význam. Člověk ekonomicky aktivní je účastníkem na výrobě a spotřebě statků a služeb a dále nabízí vyrobené statky ostatním lidem pro další uspokojení a užitek.³⁰ Do lidských zdrojů je možné dále zařadit množství vykonané práce, lidský kapitál, vzdělanost, zručnost, zkušenosti pracovníků, náklady na jejich získání, zvýšení a držení a další motivace a schopnost podnikání a sebevzdělávání.

Přírodní zdroje – materiální základna veškerého života na naší planetě. Nebýt těchto zdrojů, naše lidstvo by nemohlo existovat. Představují nerostná bohatství, světové rostlinstvo, zástupce živočišné říše, vodní zdroje nebo ovzduší. Přestože se mohou možná zdát jako dostatečný a nevyčerpatelný zdroj, s postupným přibýváním lidí na zemi se ale opak stává pravdou. Tyto zdroje jsou neobnovitelné, a přitom jsou natolik důležité, že bez nich lidstvo není schopno fungovat. Patří také mezi hlavní determinanty ekonomického

²⁸ Martín M. A. G.: Crecimiento económico, Tendencias y nuevos desarrollos de la teoría económica. Universidad de la Castilla Mancha 2011, str. 46

²⁹ Hynková, V. Ekonomie, ekonomický růst. Brno: Univerzita Obrany 2010.

³⁰ Andromedia.cz. Lidské zdroje. [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné online z WWW: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/lidske-zdroje-lz>

růstu. Zdroj ekonomického růstu země je zaměřený na rostoucí množství přírodních ploch, nerostných surovin na území, kvalita těchto zdrojů, úrodnost půdy a klimatické podmínky.

Kapitálové zdroje – slovo kapitál nabývá různých podob a významů. Jsou jím například myšleny věcné statky, výrobní prostředky, peníze a formy peněz jako cenné papíry nebo akcie, ale i patenty a licence, jež jsou uplatňovány v ekonomice a přinášejí majiteli určitý zisk. Kapitálem se může stát i spotřební zboží, které není vlastníkem spotřebováno, ale dochází k poskytnutí tohoto kapitálu jiným osobám za úhradu. Kapitálové statky se v procesu výroby nespotřebují najednou, ale působí delší dobu. K přenesení kapitálového statku do ceny finálního statku slouží odpisy. Ty také působí, jako zdroj prostředků na nákup nových kapitálových statků (stav statků či zásoba je obnovována a rozšiřována investičními statky). Hospodářsky vyspělé země se snaží akumulovat kapitál, aby mohly provádět investice do vzdělání, výzkumu s pomocí nových technologií a nákup lepšího technologického vybavení s cílem posunout ekonomiku země na hranici svých produkčních možností a zvýšení potenciálního produktu při plném využití zdrojů. Obecně lze tvrdit, že čím vyšší je úroveň kapitálových zdrojů, tím dosahuje produkce lepších výsledků.³¹ Čím modernější vybavení a stroje, tím je efektivnější výroba a čím kvalitnější nástroje, tím je výrobek lepší kvality.

2.2.4 Měření ekonomického růstu

V původní charakteristice ekonomického růstu je v mé práci uvedeno, že při ekonomickém růstu se jedná o růst potenciálního produktu. Mimo oblast ekonomické teorie se však pojem potenciálního produktu uvádí jako synonymum vývoje skutečného reálného produktu.

Tento vývoj lze vyjádřit absolutně jako rozdíl produktu v období t a rozdíl produktu v období předchozího roku. Ustálený vzorec pro určení míry ekonomického růst je následující:

$$G = \frac{HDP_t - HDP_{t-1}}{HDP_{t-1}} \times 100$$

³¹ Abrahám J., Vošta M.: Ekonomický růst a konvergence rozšířené Evropské Unie. Praha: ActaOeconomica Pragensia, 2011, str. 4.

kde G je tempo růstu skutečného reálného hrubého domácího produktu, HDP_t značí velikost skutečného reálného hrubého domácího produktu ve sledovaném roce a HDP_{t-1} značí velikost skutečného reálného HDP v roce předcházejícím. Výsledek je vyhodnocen v procentech.

Kromě vývoje absolutní výše produktu se sleduje i vývoj relativních ukazatelů produktu, nejčastěji vývoj produktu na jednoho obyvatele. Tato výše je sledována buď jako absolutní změna, nebo jako tempo růstu. Tempo růstu na obyvatele lze vypočítat tak, že od tempa růstu reálného HDP (v procentech) odečteme tempo růstu obyvatelstva (také v procentech). Vznikl by nám následující vzorec:

$$g_{HDP / obyv.} = g_{HDP} - g_L$$

kde $g_{HDP / obyv.}$ je tempo růstu reálného produktu na jednoho obyvatele, g_{HDP} je tempo růstu reálného hrubého domácího produktu v procentech a g_L je tempo růstu obyvatelstva v procentech.

2.3 Alternativní ukazatele pro srovnání výkonnosti ekonomik

Světové hospodářství je souhrn národních ekonomik, které jsou propojeny mezinárodními ekonomickými vztahy formulující se od 2. poloviny 18. století s vývojem strojové velkovýroby, exportu potravin a vývozu výrobků. Ve 20. století se staly vazby mezi státy pevnější a trvalejší, zaměřující svoji náklonnost na pohyb kapitálu a pracovních sil. Strukturu světového hospodářství a možná porovnání ekonomik států je možné sledovat díky různým kritériím, například HDP na jednoho obyvatele, úroveň vzdělanosti, délka života, nebo populační růst.³²

Podle jmenovaných kritérií ekonomika rozlišuje:

- Státy vyspělé – Austrálie, Kanada, Nový Zéland, Japonsko, USA, západní Evropa
- Státy transformující se – Rusko, střední a východní Evropa
- Rozvojové země – Asie, Afrika, Latinská Amerika

³² Kunešová J. a spol. Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy. Praha: C. H. Beck 2006.

Rozvojové země dělíme na industrializované, chudé a velmi chudé.

2.3.1 HDP na jednoho obyvatele

Reálný HDP na obyvatele je jeden z hlavních ukazatelů ekonomického blahobytu a má určitou souvislost s řadami veličin jako jsou gramotnost, očekávaná délka života, zdravotní stav kojenců apod. Lze ho tedy používat jako hrubé měřítko životní úrovně a relativního bohatství společnosti.³³ Hodnota HDP na obyvatele není využívána pouze pro ekonomické srovnání bohatství jednotlivých zemí. Například v Evropě je toto měřítko využíváno Evropskou unií při rozdělování příspěvků z evropských fondů.³⁴ V zemích, kde je HDP/obyv. vyšší, platí nižší příspěvky a naopak.

Důležitým měřítkem ekonomické síly a potenciálu země je samotný HDP. Je považován za základní ukazatel produkce statků v celé zemi. Měření výkonosti země dle HDP bývá ale kritiky často zpochybňováno, jelikož nebere v potaz vlivy ekonomického růstu na životní prostředí, údaje o nezaměstnanosti, nepočítá s negativními dopady výroby a nebere v potaz možné vyčerpávání přírodních zdrojů.

Jeho vypovídající schopnost může být ale částečně omezená, z důvodu nerovnoměrného rozdělení důchodů. Proto je důležité zaměřit se při srovnávání i na jiné ukazatele.

2.3.2 Hrubý národní produkt HNP

Hrubý národní produkt HNP je také známý pod zkratkou GNP podle anglického Gross National Product. Jedná se o další důležitý způsob měření výkonnosti ekonomiky. Vyjadřuje celkovou peněžní hodnotu toku zboží a služeb vytvořenou výrobními faktory ve vlastnictví subjektů národní ekonomiky za dané období.³⁵ Hovoříme o celkové hodnotě finální produkce vyrobené za určité období (obvykle jeden rok) výrobními faktory ve vlastnictví rezidentů dané země. Pro HNP nezáleží, v jaké zemi byla hodnota vytvořena, ale směřuje své zaměření na státní příslušnost. Oproti HDP zahrnuje zahraniční produkci z výrobních faktorů vlastněných rezidenty, a naopak nezahrnuje domácí produkci z výrobních faktorů vlastněných cizinci. Aby mohla být výše HNP

³³ Zbránková M.: Možnosti měření blahobytu společnosti. Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2014, str. 577-578.

³⁴ Eurostat Statistics Explained. Národní účty a HDP.[online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné online z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP/cs

³⁵ Český statistický úřad. Hrubý národní důchod.[online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné online z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/36380891/320288-15a03.pdf/f332ed00-b916-4c2a-88a2-55640d46e2e8?version=1.0>

porovnatelná, přepočítává se na jednoho obyvatele; zvyšování nebo snižování HNP se vyhodnocuje jako tempo růstu ekonomiky. Pro zjištění HNP můžeme použít výdajovou metodu:

$$GNP = C + I_g + G + (E_x - I_m),$$

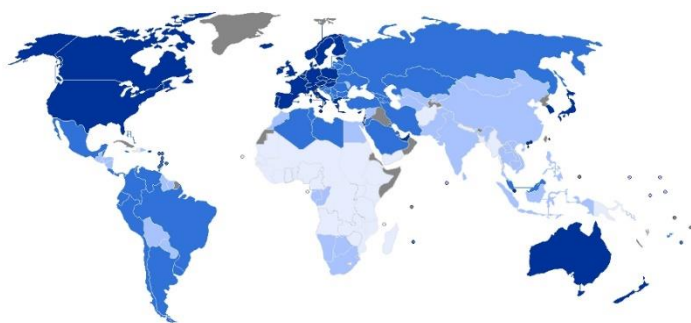
kde C jsou osobní výdaje na spotřebu, I_g jsou hrubé soukromé domácí investice, G jsou vládní nákupy výrobků a služeb, $E_x - I_m$ jsou čisté vývozy.

2.3.3 Index lidského rozvoje

Index lidského rozvoje - Human Development Index (HDI) byl vytvořen rozvojovým programem OSN v roce 1990 a patří mezi neznámější alternativní ukazatele lidského rozvoje. Jeho smyslem je zachytit jak ekonomické, tak i sociální aspekty a na základě těchto dat porovnat ekonomické úrovně jednotlivých zemí. Index je stanoven podle tří veličin: úroveň vzdělání obyvatelstva (gramotnost dospělých, podíl žáků jednotlivých stupňů vzdělání na populaci příslušné věkové skupiny), očekávaná střední délka života a HDP/obyv. Index může sloužit například k porovnávání zemí s podobným HDP, ale odlišným HDI (a naopak), dále pro komparaci úrovně zdravotnictví, vzdělání a vládní politiky. HDI je obecně považováno za přesnějšího ukazatele než HDP, přesto ale k dodání přesných údajů chybí číselné řady a věrohodná data.³⁶

³⁶ United National Development Programme. Human development index. [online] [cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW: <http://www.undp.org/>

Obrázek č. 1, Index lidského rozvoje 2011

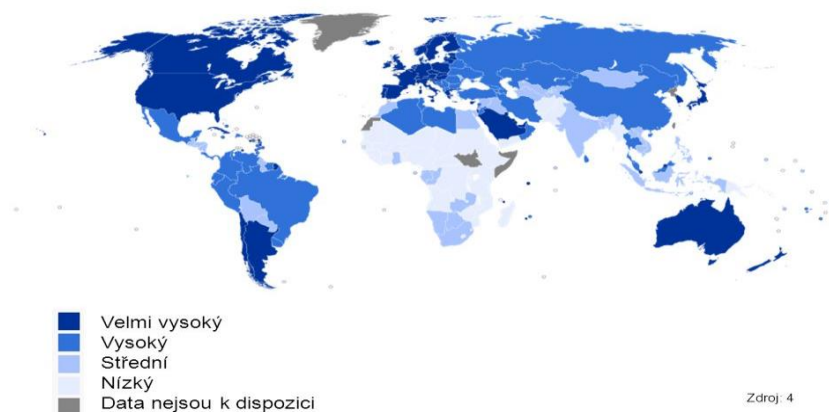

Zdroj: UNDP (2011)

Země se pohybují ve škále 0-1; čím vyšší hodnota, tím vyšší stupeň rozvoje. Jak vyplývá z obrázku číslo 2, mezi země s nejvyššími hodnotami HDI v roce 2011 patřily Kanada, USA, Austrálie, Nový Zéland a země střední a západní Evropy. Průměrných hodnot dosahovala většina Latinské Ameriky a v žebříčku nejnižše se pohybují země Afriky.

Obrázek č. 2, Index lidského rozvoje pro rok 2013

Mapa světa s rozdělením HDI do kategorií v roce 2013

Zdroj: UNDP (2013)

Srovnáním předchozího obrázku z roku 2011 si lze všimnout, že na této mapě došlo ke změnám u některých zemí. Je možné pozorovat větší vyspělost dvou latinskoamerických zemí, Argentiny a Chile, které se ze střední příčky dostaly na příčku vysoké a velmi vysoké vyspělosti.

2.3.4 Hrubý vládní dluh

Jeden z dalších ukazatelů mezinárodního srovnávání je tzv. veřejný dluh, jinak nazývaný také jako vládní, národní nebo státní zadlužení. Státní zadlužení úzce souvisí s deficitem veřejných rozpočtů a je v mnoha zemích považováno za jednu z hlavních příčin nárůstu veřejného dluhu. Cíl jeho existence je dlouhodobá fiskální nerovnováha země.

V odborné literatuře je státní dluh definován různými způsoby. Ty se ale často ve svých určováním značně liší a slovně rozcházejí.

Dle internetových serverů je definičně stanoven jako „Dluh, který je tvořen závazky vlády.“ Společně s dluhem mimorozpočtových fondů, místních rozpočtů a dluhem zdravotních pojišťoven tvoří veřejný dluh. Státní dluh vzniká deficitním financováním státního rozpočtu a je financován pokladničními poukázkami, státními dluhopisy (obligacemi), přímými půjčkami nebo například půjčkami od Evropské investiční banky.³⁷

Dle Mezinárodního měnového fondu je definován jako: „Souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu bez ohledu na to, zda vznikly tyto pohledávky cestou státního rozpočtu či jinak. Pro veřejný charakter dluhu není podstatný způsob jeho vzniku, ale způsob jeho úhrady – skutečnost, že představuje pohledávku vůči současným i budoucím daňovým platbám obyvatelstva.“³⁸

Definice veřejného dluhu na základě J. Pekové: „Souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu, jednotlivým stupňům územní samosprávy, veřejným fondům a ostatním institucím ve veřejném sektoru, a to jak vnitřních subjektů, tak zahraničních subjektů.“³⁹

Konvenčně je státní dluh vykazován jako hrubý, jedná se o celkový objem závazků státu bez ohledu na státní pohledávky. Čistý vládní dluh představuje celkový objem závazků nějakého subjektu. Nejčastěji bývá čistý vládní dluh snížen o částku státních finančních aktiv (půjčky soukromého sektory, hotovost, devizové rezervy). Ve finále je

³⁷Ministerstvo financí České republiky. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné online z WWW: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

³⁸ Strecková, Y.: Veřejná ekonomie pro školu a praxi, Praha: Computer Press, 1998, str. 46.

³⁹ Peková, J.: Veřejné finance: Úvod de problematiky, Praha: ASPI a.s., 2005, str. 17.

tedy podíl konvenčně vyjádřeného hrubého veřejného dluhu na HDP vyšší než podíl dluhu čistého.⁴⁰

3. Metodika a cíl práce

Bakalářská práce je rozdělena na dvě základní části, teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá obecným stanovením základních čtyř makroekonomických ukazatelů HDP, inflace, nezaměstnanosti a platební bilance. Dále je rozebírán pojem ekonomického růstu, jeho vlivy, matematické měření a zdroje. V neposlední řadě jsou uvedeny možné alternativní ukazatele pro srovnání bohatství a vyspělosti jednotlivých států. Tato část je zpracovaná na základě odborné literatury, která se danou problematikou zabývá.

Praktická část bude v první řadě věnována základní charakteristice Chile. Charakteristika tohoto státu bude rozebírána podrobněji. Nejdříve bude blíže specifikováno geografické vymezení, dále bude následovat část pojednávající o ekonomické a politické historii tohoto státu. Hlavní pasáž praktické části zhodnotí ekonomickou situaci země a vymezí nejdůležitější determinanty ekonomického růstu. Bude doplněna také grafy a názornými obrázky, které budou sestaveny na základě statistických údajů z Centrální banky Chile Banco Central Chile, Mezinárodního měnového institutu International Monetary Fund a také dle dat z Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Pro možné srovnání Chile vůči ostatním latinskoamerickým zemím budou navazující kapitoly věnovány ekonomické charakteristice pěti dalších států tohoto kontinentu. Veškerá použitá data budou vycházet ze statistik Mezinárodního měnového institutu IMF, Centrálních bank a statistických úřadů jednotlivých států a vypočítána na základě výše uvedených vztahů. Hodnoty budou uváděny v procentech, milionech USD či národních měnách. Praktická část vyústí v komparaci makroekonomických ukazatelů těchto vybraných šesti zemí a jednotlivé ukazatele budou zachyceny v grafech a tabulkách. Následně bude charakterizována ekonomická pozice Chile v rámci Latinské Ameriky.

⁴⁰ Ministerstvo financí České republiky. Vládní dluh, vládní deficit, státní dluh, deficit státního rozpočtu. [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné online z WWW: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

4. Praktická část

4.1 Obecná charakteristika Chile

Chile, stát Latinské Ameriky, kde je možné spatřit jedny z největších kontrastů celého latinskoamerického kontinentu. Nejedná se pouze o obrovskou přírodní diverzifikaci a velmi různorodé podnebí, tento stát je také znám například velkými ekonomickými rozdíly mezi bohatou a chudou vrstvou. Přesto se ale Chilská republika řadí mezi hlavní lídry Latinské Ameriky v lidském rozvoji, konkurenceschopnosti, příjmu na obyvatele, globalizaci a ekonomické svobodě.

4.1.1 Geografie Chile

4 300 km dlouhá země s šířkou většinou nepřesahující 200 km se rozkládá na ploše 756 946 km².⁴¹ Z jedné strany obklopena Pacifickým oceánem a na straně druhé izolována pohořím And. Jejími hlavními sousedy jsou státy Peru a Argentina. Počet obyvatel přesahuje 18 milionů, z čehož v samotné oblasti hlavního města Santiago de Chile žije více než šest milionů obyvatel. Hlavními přírodními zdroji této země jsou měď, železná ruda, dusičnany, kovy a molybden. Důležitým sektorem pro export je i zemědělství a chov zvířete. Pěstují se ovoce, ořechy a suché plody, pšenice, brambory, fazole, hospodářská zvířata, ryby, mořské plody.

Chilský průmysl se soustředí na rafinace minerálů, kovovýrobu, zpracování potravin, vývoz vín, zpracování ryb, textilní průmysl a zhotovení výrobků ze dřeva a papíru. Nejdůležitější partneři pro export jsou Čína (24,4 %), USA (12,3 %), Japonsko (10,00 %), Jižní Korea (6,2 %) a Brazílie (5,4 %).⁴²

4.1.2 Politický systém

V Chile je uplatňován prezidentský systém založený na ústavě z roku 1980. Tento typ ústavního dokumentu byl přijat ještě v době vojenské diktatury a jeho zachování bylo podmínkou odcházejícího diktátorského režimu.⁴³ Jednou z nejproslulejších politických stran se zde stalo sdružení Socialistické (Partido Socialista), které vzniklo ve 30. letech

⁴¹The World factbook. Centre Intelligence Agency. Chile. [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné online z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ci.html>

⁴²The World factbook. Centre Intelligence Agency. Chile. [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné online z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ci.html>

⁴³Němec J. a spol. Politické systémy Latinské Ameriky. Praha: Oeconomica 2010.

minulého století. Jejím nejvýznamnějším a nejproslulejším představitelem byl zakladatel této strany a tehdejší prezident Chile, Salvador Allende. Strana byla obnovena na konci 80. let a dnes je hlavní osobnost této strany nynější prezidentka Chile Michelle Bachelet.

4.1.3 Všeobecné hospodářské, ekonomické a politické dějiny

První archeologické nálezy a následné zmínky o osidlování území Chile se datují už od doby před 13 000 lety. Významnými kolonizátory tohoto území byli v 16. století portugalští mořeplavci. Stejně jako zbytek Latinské Ameriky byla země dále kolonizována španělskými vojsky a následně také spadala pod španělskou korunu.

V roce 1810 Chile získalo úplnou nezávislost na španělské koruně, vymanilo ze španělské nadvlády a vyhlásilo nezávislost v čele s Bernardem O'Higinsem. Zvolený ministr financí Manuel Rengifo se významně podílel na pozitivním hospodářském vývoji země. Nechal zvýšit ochranná cla na dovoz, zefektivnil funkci státní pokladny a zavedl bezcelní zónu do Valparaíského přístavu, který se stal nejdůležitějším na celém pacifickém pobřeží.

V 19. století se hlavní komoditou stal ledek. Hojný výskyt této suroviny byl zaznamenán ve sporné oblasti, tzv. „*lithiovém trojúhelníku*“ na hranici Chile, Peru a Bolívie. Chile se stalo jeho největším exportérem a z jeho vývozu plynula pro chilskou státní pokladnu stěžejní část veškerých příjmů. Měď se ve 20. století stala hlavním exportním artiklem, dnešní ekonomika má své nejdůležitější odvětví právě v těžbě minerálů, mědi a její produkci. Ve 2. polovině dvacátých let 20. století začala země výrazně využívat mnohých finančních půjček na financování veřejných projektů.

Od 40. let se v návaznosti na velkou krizi rozvíjely strategie nahrazování dovozu, které způsobily značný protekcionismus, silnou státní regulaci, neschopnost tvorby kapitálových statků, přísnou kontrolu cen, nízký růst HDP, vysokou inflaci v zemi a narůstající veřejný dluh. Hodnota objemu chilského exportu se mezi lety 1929 až 1932 propadla o celých 88 % a HDP na osobu o 47 %.

Ve 40. letech dosahovala inflace 18,6 %, ale o pouhou dekádu později již neuvěřitelných 37,3 %.

V roce 1970 byl zvolen prezidentem Salvador Allende, kandidát strany Lidová jednota, jež byla prezentována jako koalice levicových stran (komunistů a socialistů). Reformní program jeho politiky byl vytvořen na radikálních sociálních reformách. Soustředil se na spravedlivé přerozdělení důchodů, zajištění plné zaměstnanosti

a vytvoření stability cen. V Chile v této době vážla také ekonomická spolupráce se Spojenými státy a Sovětským svazem, jenž odmítal zemi dotovat. V těchto letech Spojené státy přerušily vztahy s Chile a nepříjemná situace byla ještě více vystupňována. Hlavním cílem zahraniční politiky Ameriky se stalo odstranění socialistického režimu, které bylo ještě více zdůrazňováno úspěšným zapojením do kampaně proti stávajícímu prezidentovi. S postupem krize se začal navyšovat státní deficit. V roce 1970 činil 2,7 % HDP a po třech letech vlády Lidové jednoty vzrostl schodek na 25 % HDP. Veřejný dluh se vyhoupl z 15,3 % HDP na 30,5 % v roce 1973. Stát poskytoval zdravotnické služby, telekomunikace, zabezpečení i infrastrukturu. Avšak na tyto výdaje neměla vláda dostatečné prostředky a situaci řešila zadlužováním se a tiskem peněz. Inflace se v roce 1972 naprosto vymkla kontrole a vyhoupla se na 260 %, v roce 1973 poté rekordně navýšila na 600 % a chilská měna se prakticky zhroutila. Za pouhé tři roky se navýšily životní náklady o 705 %.⁴⁴

Ve chvíli, kdy se Chile stala zemí opravdových extrémů a potýkala se s celou řadou stávek a nepokojů se Allende rozhodl zvolit jako vojenského vůdce chilské armády Augusta Pinocheta. Toto klíčové rozhodnutí se stalo osudným a 11. září 1973 došlo k útoku chilské armády v čele s Pinochetem. Obklíčený prezidentský palác La Moneda byl dobyt a v průběhu několika hodin došlo k svržení Allendova režimu. Během následujících dnů byla v zemi smetena demokracie v zemi a byl zakázán právní stát. Augusto Pinochet se stal vrchním velitelem vojenské Junty, později prezidentem a vrchním velitelem pozemního vojska. Nastolený režim byl krutý, obecně je uváděno, že při diktátorském režimu a převratu v Chile bylo evidováno do roku 1988 celkem 15 405 vražd, 2 206 nezvěstných osob, 30 000 mučených osob a 200 000 Chileanů, kteří byli nuceni emigrovat.⁴⁵ Po hluboké ekonomické krizi v Chile bylo hlavním úkolem vojenské vlády stabilizovat ekonomiku. Vytyčeným cílem se stal pozitivní hospodářský růst, cenová stabilita a odstranění extrémní chudoby s cílem zaměstnat co nejvíce lidí. Do konkrétních postupů, které měly vést k těmto ekonomickým cílům, se řadily⁴⁶:

- obnova trhu jako základního principu pro ekonomické rozhodování
- obnova soukromého sektoru
- větší otevření mezinárodním trhům

⁴⁴ Chalupa, J. Chile – stručná historie států. Praha: Libri 2006.

⁴⁵ Chalupa, J. Chile – stručná historie států. Praha: Libri 2006.

⁴⁶ Židek, L. Chilská ekonomika za Pinocheta. Brno: Univerzita Mendelova 2004 str. 226-230.

Překonáním této krize se chilská ekonomika vzchopila a po zbytek 80. let a počátkem 90. let dosahovala průměrného hospodářského růstu 6 % ročně. I přes krutý režim generála Pinocheta pravdou zůstává, že ekonomická situace se za jeho vlády značně zlepšila a získala svoji stabilitu. Dokázal znovu do země přivést zahraniční investory, uvolnil trh a pomocí řady liberálních opatření otevřel domácí trh a podnikání a tím nastartovat novou éru chilské ekonomiky.⁴⁷

4.2 Ekonomická situace Chile

Na základě mnoha výzkumů a vytvořených analýz je v dnešní době Chile nejstabilnější a nejdůvěryhodnější zemí Latinské Ameriky a Karibiku. Jedním z důvodů pevnosti chilské ekonomiky a dobrého investičního a obchodního prostředí zůstává institucionální spolehlivost a nízká míra korupce.⁴⁸

V pravidelném žebříčku vytvářeném mezinárodní organizací Transparency Internacional se ve světovém srovnání pro rok 2015 Chile umístilo na 23. místě. V celoamerickém měřítku je Chile čtvrtou nejčestnější zemí, následuje Kanadu, USA a Uruguay.⁴⁹

Země je svým způsobem samostatná v oblasti zemědělství, chovu zvířat a rybolovu. Tento sektor se díky exportním výkonům také podílí nižším procentem na tvorbě HDP.⁵⁰ Bezpochyby největší chilské bohatství ale pochází z těžby mědi. Chile je dosud největším vývozcem mědi na světě, v severské poušti Atacama se nachází obrovské množství povrchových dolů, z nichž největší a nejznámější je důl Chuquicamata.⁵¹ Každý den se tu dobývají miliony tun rudy, která se dále převáží ke zpracování na měď. Samotná měď činí asi 20% celkových státních příjmů.

⁴⁷ Žídek, L. Chilská ekonomika za Pinocheta. Brno: Univerzita Mendelova 2004 str. 226 -230.

⁴⁸ Americaeconomia.com. Chile. El país mejor evaluado económicamente en América Latina.[online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupný online z WWW:< <http://www.americaeconomia.com/economia-mercados/finanzas/sabia-que-chile-es-el-pais-mejor-evaluado-economicamente-en-la-region>>.

⁴⁹Transparency.org. Corruption perceptions index 2015 [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupný online z WWW: < <http://www.transparency.org/cpi2015#results-table>>

⁵⁰ OEC.Exportaciones, Importaciones Chile. [online].[cit. 2016-04-05]. Dostupný online z WWW:< <http://atlas.media.mit.edu/es/profile/country/chl/>

⁵¹ Cumbres.cz. Chuquicamata, obří měděný důl. [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupný online z WWW: https://www.cumbres.cz/exp/chile_2003/denik_chuquicamata/

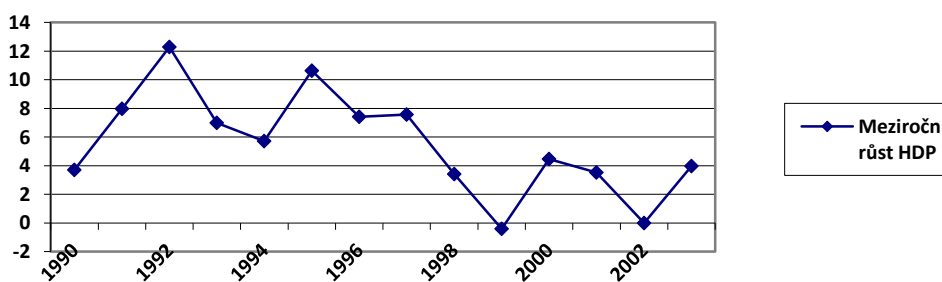
Nedostatek je pocítován hlavně v oblasti surovinových zdrojů pro energetiku a průmysl (ropa a zemní plyn), které musí v dnešní době z velké většiny dovážet.⁵²

4.2.1 Hrubý domácí produkt Chile

V této části je charakterizován stav chilského hospodářství mezi roky 1990 - 2015, a to dle základních makroekonomických ukazatelů, tedy HDP, míry inflace, míry nezaměstnanosti, zahraničního obchodu a platební bilance.

HDP mezi roky 1990 – 1998 postupně rostl průměrným ročním tempem 7,3 %. Chilské hospodářství bylo prudce zasaženo v roce 1998 v důsledku „Asijské krize“⁵³, hospodářské tempo růstu kleslo a již se jej nepodařilo znovu obnovit.⁵⁴

Graf č. 1, Meziroční růst HDP Chile mezi roky 1990 – 2003, uvedeno v %

Zdroj: World Economic Outlook Database, Mezinárodní měnový fond, Dostupné z online WWW:
[Http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/index.aspx](http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/index.aspx)

V letech 2003 a 2004 byl vidět pozvolný růst, který se však v roce 2005 opět zastavil kvůli krizi ve Spojených státech. V roce 2009 byla chilská ekonomika ovlivněna celosvětovou hospodářskou krizí a cena mědi klesla až o dvě třetiny. Tempo růstu HDP se v období krize postupně dostalo do záporných hodnot, pro rok 2009 je uváděn meziroční pokles o -1,51 %.⁵⁵

⁵² Businessinfo.cz. Chile exportní a importní komodity. [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupný online z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chile-zahranicni-obchod-a-investice-17983.html>

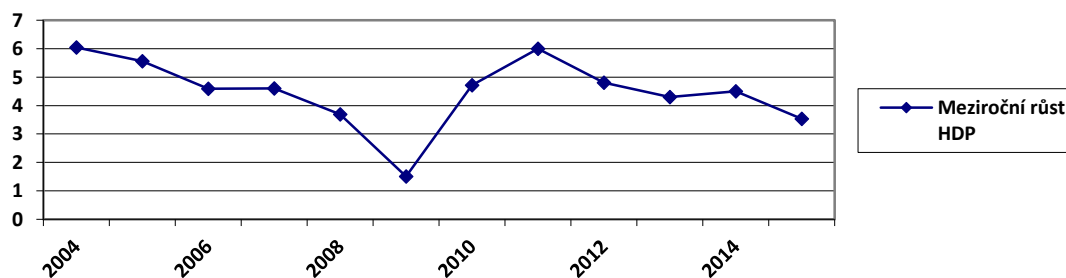
⁵³ Asijská finanční krize počala v roce 1997 a zasáhla nejprve zejména Thajsko. Poté se šířila do dalších států východní a jihovýchodní Asie.

⁵⁴ IMF. Chile: Gross domestic product, Percent change 1990 - 2016. World Economic Outlook Database [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupný online z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/>

⁵⁵ IMF. Chile: Gross domestic product, Percent change 1990 - 2016. World Economic Outlook Database: Op. cit. [cit. 2016-04-05].

Na rozdíl od většiny zemí Latinské Ameriky a Evropy dokázalo Chile v letech před počátkem krize našetřit více jako 26 miliard korun a státní dluh činil pouhých 3,5 %, což bylo nejméně za celou historii země.⁵⁶ Díky této skutečnosti se stala Chile jednou z nejméně afektovaných zemí na světě během celosvětové ekonomické krize.

Graf č. 2, Meziroční růst HDP Chile mezi roky 2004 – 2015, uvedeno v %

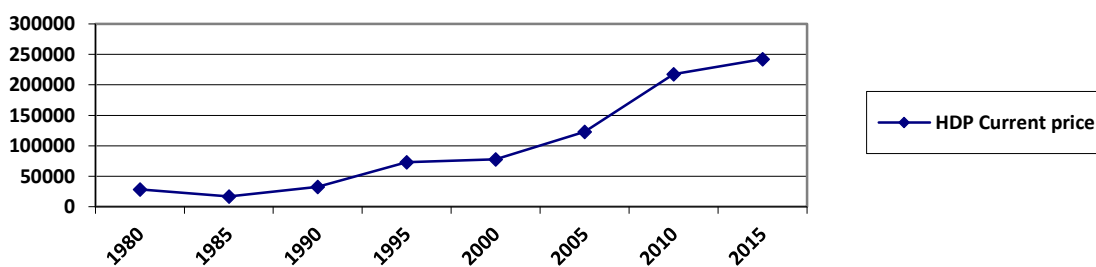

Zdroj: *World Economic Outlook Database, Mezinárodní měnový fond, Dostupné z online WWW:*
[Http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/index.aspx](http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/index.aspx)

Počátkem roku 2010 byl zaznamenán pozitivní růst, tato situace ale v zemi nevydržela dlouho, jelikož v únoru zmíněného roku zasáhlo Chile velmi silné a ničivé zemětřesení, které mělo zpětný negativní vliv na vývoj ekonomické aktivity. Tehdejší ministr financí potvrdil újmy zejména ve zpracovatelském průmyslu, který je koncentrován právě do oblastí, které byly nejvíce zasaženy. Sebastián Pinera, který vykonával úřad prezidenta v těchto letech (2010 – 2014), přislíbil dosáhnout meziročního růstu HDP 6 % a vytvořit alespoň milion nových pracovních míst. V březnu roku 2014 nastoupila k moci nově zvolená prezidentka, jejíž okamžité reformy, vyvolaly neklid mezi chilskými podnikateli a zahraničními investory. Důvodem těchto obav byl zejména levicový charakter těchto reforem a značné strukturální problémy. V prvním pololetí roku 2015 bylo zřejmé, že se Chile z těchto problémů zotavuje a zůstává i nadále nejstabilnější a ekonomicky nejlépe rozvíjející se zemí Latinské Ameriky.

⁵⁶ Banco Central. Deuda pública Chile. [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcentral.cl/es/faces/home>;

Graf č. 3, Vývoj HDP Chile v běžných cenách mezi lety 1980 – 2015, uváděno v USD

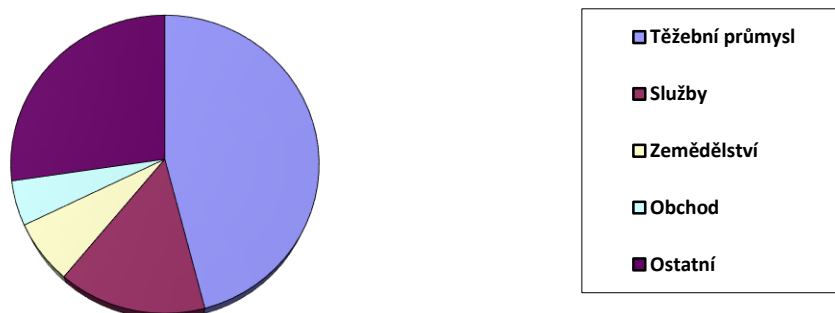

Zdroj: IMF, *Gross domestic product, current price in Chile 1980 – 2015, USD*, dostupné online z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/weorept>.

Na tomto grafu lze pozorovat růst a vývoj HDP v běžných cenách mezi lety 1980 – 2015.

Na základě oficiálních dat Foreign Investment Promotion Agency a Banco Chile tvoří největší podíl na HDP v zemi těžební průmysl. Dle statistiky tvořil mezi lety 2009 a 2014 celých 45 % HDP. Těžbu následují s 15 % služby, doprava a komunikace, poté zemědělství, rybolov a lesnictví.

Graf č. 4, Podíl nejdůležitějších sektorů na HDP 2009 - 2014

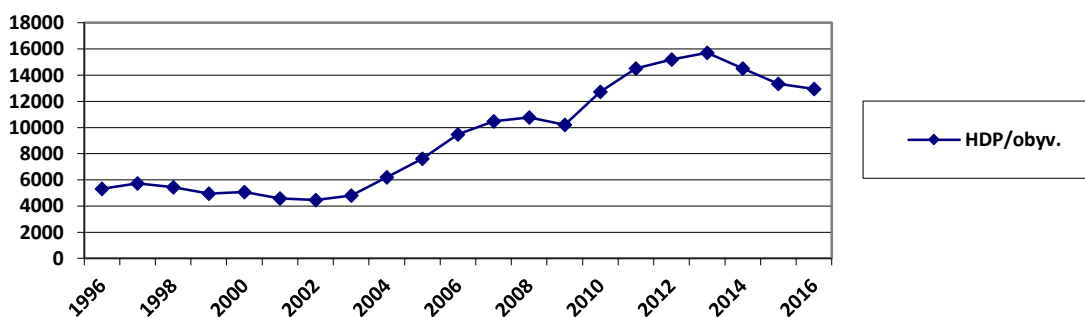

Zdroj: Upraveno dle údajů z Agencia de la Promoción de la Inversión Extranjera, dostupné online na WWW: <http://www.ciechile.gob.cl/es/inversion-en-chile/estadisticas/>

4.2.2 Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele staví Chile do předních pozic v žebříčcích vyspělosti států Latinské Ameriky. Mezi lety 1990 – 1996 se průměrný HDP na obyv. pohyboval okolo 2 490 USD. V letech 1998 – 2004 se hodnota ustálila přibližně na 4 500 USD. Postupný nárůst lze pozorovat od roku 2005, kdy vzrostlo HDP na obyv. na 7 612 USD a nadále se zvyšovalo na 10 486 USD. Svého největšího růstu dosáhl ukazatel HDP na obyv. v roce 2012, a to výše 15 198 USD, poté docházelo k mírným poklesům. Na rok 2016 se předpokládá HDP na obyv. 12 938 USD.⁵⁷

Graf č. 5, Vývoj HDP na obyvatele v letech 1990 – 2016, v USD

Zdroj: Vlastní zpracování na základě oficiálních dat z International Monetary Fund,

4.2.3 Inflace Chile

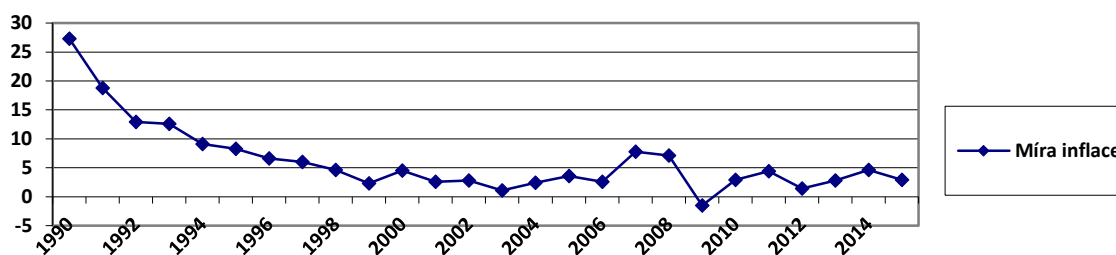
Inflace byla v minulosti jedním z trvalých problémů Chile, a to již od 20. století. Toto téma je podrobně rozebíráno také v kapitole „*Politická historie a všeobecné hospodářské a ekonomické dějiny*“. V roce 1974 dosahovala míra inflace extrémních 746,30 % a postupně se dostala až na rekordně nízkou hodnotu – 3,40 % v listopadu 2009 (tedy pokles cenové hladiny).

V 90. letech se dařilo tempo růstu cenové hladiny udržovat na stabilní úrovni a dokonce i snižovat. Lehký nárůst lze pozorovat v roce 2000.⁵⁸

⁵⁷ IMF. Chile. Gross domestic product. World Economic Outlook Database. Op. cit.

⁵⁸ V roce 2000 nepatrně vzrostla inflace o 4,5% kvůli světovému růstu cen ropy. Ze stejného důvodu jde vidět nepatrný nárůst inflace i v letech 2004 a 2005.

Graf č. 6, Vývoj meziroční míry inflace mezi lety 1990-2015, uvedeno v %

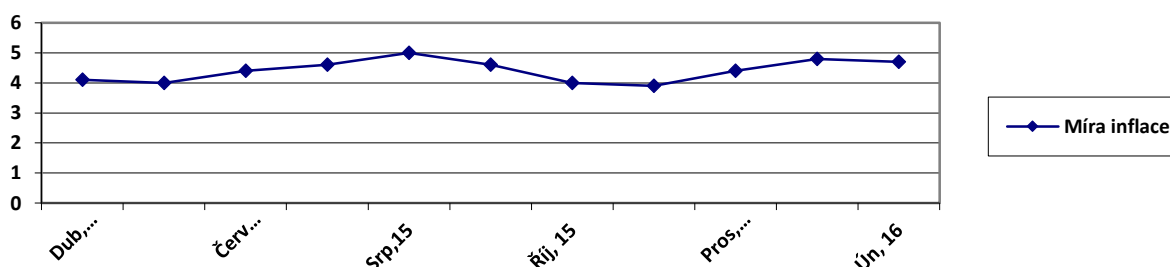

Zdroj: Vlastní zpracování založeno na datech z International Monetary Fund, Dostupné online z WWW:

<http://www.imf.org/external/index.htm>

Mezi lety 2007 a 2008 došlo k opětovanému navýšení inflace, které ale bylo stabilizováno na necelá 4 %. V těchto letech Chile uplatňovalo tzv. politiku cílové inflace, kdy se snažilo dostat mezi rozmezí 2 – 4 %. Na základě informací serveru Trading economics se dále spotřebitelské ceny zvyšovaly o necelá 4,7 %, v únoru roku 2016 došlo k navýšení na 4,8 %, které se dále odrazilo v cenách jídla, dopravy a bydlení.⁵⁹

Graf č. 7, Míra inflace v Chile mezi lety 2015 – 2016, uváděno v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Trading Economics a National Institute of Statistics, Dostupné online z WWW: <http://www.tradingeconomics.com/chile/inflation-cpi>

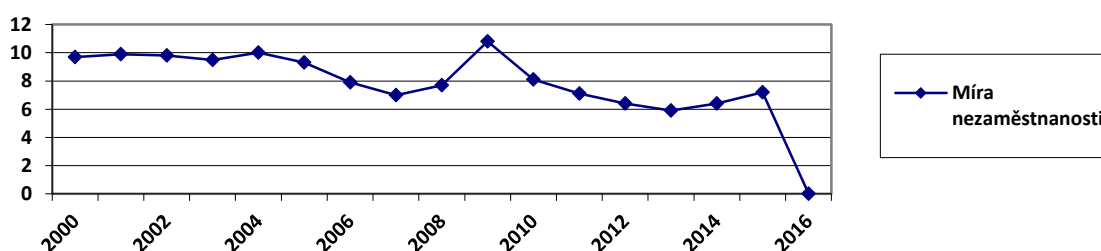
4.2.4 Nezaměstnanost

V letech 1997 a 1998 se nezaměstnanost pohybovala na nízkých úrovních, zlom nastal v roce 1999, kdy došlo k postupnému zpomalování ekonomického růstu země. Firmy vlivem poklesu domácí poptávky omezily svoji produkci a došlo k propouštění mnoha zaměstnanců. V těchto letech lze tedy spatřit patrný nárůst nezaměstnanosti, jak

⁵⁹ IMF. Inflation Chile. World Economic Outlook Database. Op. cit.

je uvedeno v grafu zachycujícím vývoj míry nezaměstnanosti. Od roku 2000 lze vidět postupné snižování nezaměstnanosti, která zaznamenala markantní snížení v roce 2006 na celých 7,8 %. Poté dále klesala až na 7,1 % v roce 2007. Opětovný nárůst můžeme vidět v roce 2009, kdy se nezaměstnanost dostala k 10 %. Nezaměstnanost se Chile se stále daří držet pod kontrolou a v posledních letech nepřesáhla míra nezaměstnanosti 8 %. Chile je dle statistik také 4. zemí na světě, kde se nejvíce pracuje a celoročně se odpracuje během týdne až 48 hodin.⁶⁰

Graf č. 8, Vývoj míry nezaměstnanosti mezi roky 2000 – 2016, uvedeno v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z International Monetary Fund, Dostupné online z WWW: <http://www.imf.org/external/index.htm>

Nejvíce lidí je zaměstnáno ve službách (63,9 %), průmyslu (23 %) a v zemědělství (13,2 %).

4.2.5 Zahraniční obchod Chile: Export a Import

Hnací silou chilské ekonomiky se od 70. let 20. století stal export. Postupně se zvyšoval objem a druhy vyváženého zboží a rostl také počet zahraničních trhů, kam Chile své zboží vyváželo. Od roku 2002 dosahovalo Chile každoročně kladného salda obchodní bilance, které mělo rostoucí tendenci. V posledních dvou letech je zaznamenán pokles exportu, zejména kvůli snížení cen mědi a hlubokým problémům v rybářském průmyslu. Rok 2014 potvrdil, že je Chile závislé na vývozu komodit. Měď nadále zůstává nejdůležitější položkou chilského exportu. Další důležité suroviny pro vývoz jsou celulóza, ovoce, lososi, ryby a jiné mořské plody, dřevo, papír, alkoholické nápoje a stroje a zařízení.⁶¹ S rostoucí kupní silnou roste také objem importu. Nejvíce se dováží do země

⁶⁰ IMF. Chile. Unemployment rate, percent change. World Economic Outlook Database. Op. cit.

⁶¹Businessinfo.cz. Oficiální portál pro podnikání a export [online]. [cit. 2016-04-12]. Zahraniční obchod země Chile. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/>.

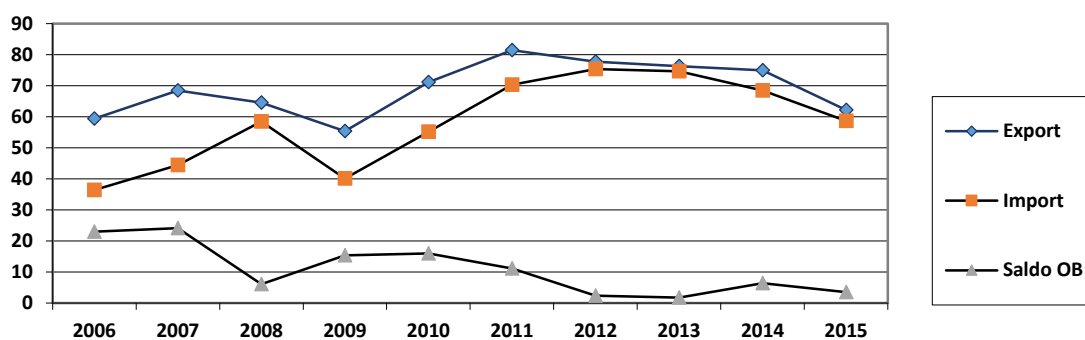
ropa a pohonné hmoty, automobily, elektronické přístroje, mobily, farmaceutické výrobky, oděvy, zemní plyn a počítače.

Nejdůležitějšími partnery pro export jsou Čína 24,4 %, USA 12,3 %, Japonsko 10,00 %, Jižní Korea 6,2 % a Brazílie s 5,4 % exportu⁶². Země, které nemají obchodní dohodu s Chile, jsou nuceny zaplatit jednotné clo ve výši 6 %. Toto clo se může měnit dle rozdílnosti dováženého produktu. Celkem v Chile existují dvě zóny volného obchodu, jedna na severu v blízkosti města Inquique a druhá na jihu u města Punta Arenas. Slouží zejména k podpoře regionů a ekonomické integraci se sousedními státy Peru, Argentinou a Bolívií.

Chile je také součástí obchodních dohod a smluv. Jednou z nejaktuálnějších je „Trans Pacific Partnership“, neboli Transpacifické partnerství, které by mělo ulehčit obchodní komunikaci mezi dvanácti státy: USA, Austrálie, Nový Zéland, Kanada, Japonsko, Vietnam, Singapur, Malajsie, Brunej, Mexiko, Chile a Peru. Mezi další obchodní dohody Chile patří například Mercosur, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Dohoda o antarktické spolupráci nebo dohody o volném obchodu s Čínou a USA. Se samotnou Českou republikou má Chile 12 obchodních dohod, které usnadňují obchodní vztahy mezi těmito zeměmi.

Zahraniční obchod se velkou částí podílí na tvorbě HDP a to necelými 80 %.⁶³

Graf č. 9, Vývoj exportu a importu Chile v letech 2006 - 2015, uváděno v mld. USD

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Banco Central, dostupné online z WWW:

<http://si3.bcentral.cl/Siete/secure/cuadros/arboles.aspx>

⁶²Central Intelligence Agency. Chile. [online].[cit. 2016-04-25]. Dostupný z:

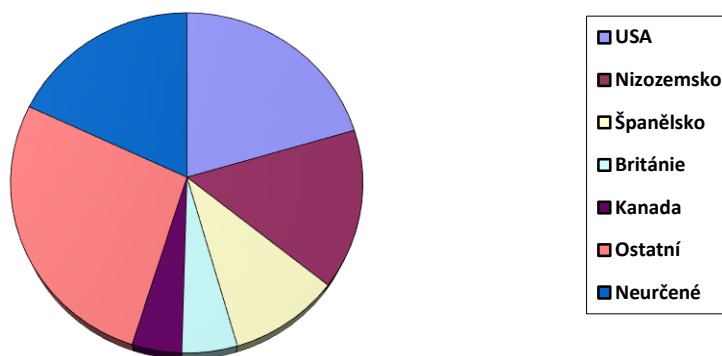
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ci.html>

⁶³ BusinessInfo.cz. Oficiální portál pro podnikání a export. Zahraniční obchod země Chile. op. cit.

4.2.6 Zahraniční investice

Chile, které se po všech stránkách jeví jako stát se zdravou ekonomikou a přátelským prostředím pro podnikatele, se v posledních letech těší velkému zájmu investorů. Dle údajů Banco Central, zveřejněných v únoru 2015, přímé zahraniční investice v Chile vzrostly v roce 2014 o 15 % v porovnání s rokem 2013 a dosáhly 23 302 milionů USD.⁶⁴ Většina investic dlouhodobě směřuje do těžebního průmyslu (45 %), nárůst zájmu o investice můžeme pozorovat také v službách, energetice a zpracovatelském průmyslu. V posledních letech se velkým trendem staly investice do nemovitostí, a to z důvodu zrušení daně z přidané hodnoty na nemovitosti.

Graf č. 10, Přímé zahraniční investice do Chile mezi lety 2009 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Foreign Investment Promotion Agency a Banco Central

Celkově tvořil příliv zahraničního kapitálu do Chile mezi lety 2009 – 2014 celých 122 biliónů USD.

4.2.7 Fiskální politika

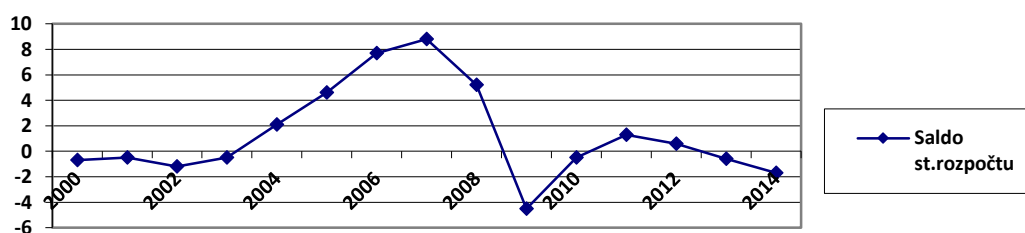
Pozitivní charakteristikou chilské ekonomiky je stabilní fiskální disciplína. V zemi bylo mezi roky 2000 – 2006 vytvořeno nepsané pravidlo povinnosti udržování strukturálního salda.

Vláda při sestavování státního rozpočtu odhaduje saldo v určitém roce při průměrných cenách mědi a očekávaném tempu růstu HDP. Výdaje se plánují tím způsobem, aby saldo státního rozpočtu bylo 0 % HDP (dříve 1 %). Případný schodek

⁶⁴ BusinessInfo.cz. Oficiální portál pro podnikání a export. Zahraniční obchod země Chile. op. cit.

může být zmírněn, aniž by musel být navýšen veřejný dluh, díky prostředkům tzv. Stabilizačního fondu (Fondo de Estabilización Económica y Social – FEES). Tento fond byl vytvořen v roce 2007 a díky němu může vláda zmírňovat důsledky různosti příjmové stránky rozpočtu. FEES také napomohl chilské vládě snížit následky vlivu světové hospodářské krize v roce 2009.⁶⁵

Graf č. 11, Saldo státního rozpočtu Chile 2000 – 2014, v % HDP

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Ministerstva financí Chile, dostupné online z WWW: www.hacienda.gov.cl

Příjmy státního rozpočtu jsou tvořeny především daněmi, příjmy z prodeje mědi, molybdenu a penězi ze sociálních pojištění. Daň z přidané hodnoty je dle serveru Businessinfo.cz 19 %, a je aplikována na každou obchodní činnost, daň z příjmu fyzických osob je progresivní a pohybuje se od 5 % do 40 %, daň z příjmu právnických osob byla v roce 2010 stanovena na 20%.⁶⁶

⁶⁵ Fondo de estabilización económica y social. Chile. [online]. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z WWW: <http://www.hacienda.cl/fondos-soberanos/fondo-de-estabilizacion-economica-y.html>

⁶⁶ Businessinfo.cz, Oficiální portál pro podnikání a export [online]. [cit. 2016-04-11]. Finanční a daňový sektor v Chile. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chile-zakladni-charakteristika-teritoria-17982.html>

Tabulka č. 1, Státní rozpočet Chile, příjmy, výdaje, saldo st. rozpočtu mezi lety 2009-2014

Ukazatel	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Příjmy státního rozpočtu (mil. USD)	48 956	50 420	57 376	60 130	54 731	60 232
Výdaje státního rozpočtu (mil. USD)	56 212	51 490	54 172	56 718	56 299	69 869
Saldo státního rozpočtu (mil. USD)	-7 256	-1 070	3 204	3 412	-1 566	-9 637

Zdroj: Ministerstvo financí Chile, Dostupné online z WWW: [Hacienda.gov.cl](http://www.hacienda.gov.cl) Banco Central, dostupné online z WWW: <http://si3.bcentral.cl/Siete/secure/cuadros/home.aspx?Idioma=en-US>

4.2.8 Ekonomické vztahy Chile s EU

Vztahy mezi EU a Chile jsou založeny na Dohodě o přidružení z roku 2002. Obchodní spolupráce zahrnuje široké spektrum kontaktů v politice, obchodu a v dalších oblastech. EU je jedním z hlavních obchodních partnerů Chile a díky tomu je i hlavním zdrojem přímých zahraničních investic. Na rozdíl od jiných zemí Latinské Ameriky nesplňuje EU v Chile podmínky příjemce rozvojových fondů. Spolupráce je založena zejména na konkrétních projektech regionálního a tematického charakteru.

Dohoda o volném obchodu EU - Chile pokrývá obchod se zbožím, službami, investicemi, hospodářskou soutěž a veřejné zadávání zakázek.⁶⁷ V roce 2014 byla Evropská unie uváděna jako druhý největší kupec zboží v Chile. V importu do Chile se umístila na 3. místě po Číně a USA. Ze zdrojů EU je možné potvrdit, že se chilský obchod od Asociační dohody z roku 2002 navyšoval s EU až trojnásobně. Většina obchodu již probíhá bezcelně, na některá masa dovážena do EU jsou uplatňovány speciální kvóty. Ze zemí EU nejvíce do Chile vyváží Německo, Španělsko, Itálie a Francie. Česká republika je na 15. místě. Klíčovými položkami v exportu Chile do EU jsou měď, kovové rudy, ovoce, ryby a alkoholické nápoje.⁶⁸

4.2.9 Ekonomické vztahy Chile a České republiky

V současné době existují mezi Chile a ČR tři hlavní smluvní dokumenty v oblasti obchodně ekonomických vztahů. Jedná se o *Dohodu o spolupráci v oblasti veterinární, Dohoda o sociálním zabezpečení a Dohoda o podpoře a ochraně investic*. V oblasti politické, obchodní a rozvojové spolupráce je definována vzájemná spolupráce mezi ČR

⁶⁷ Businessinfo.cz, Oficiální portál pro podnikání a export [online]. [cit. 2016-04-11]. Obchodní vztahy země s EU. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chile-vztahy-zeme-s-eu-17984.html>

⁶⁸ Oficiální portál pro podnikání a export. Obchodní vztahy země s EU [online]. Op.cit.

a Chile ustanoveními asociační dohody mezi EU a Chile, které pro ČR vešly v platnost v roce 2004 při vstupu do EU.⁶⁹

Mezi nejvýznamnější položky, vyvážené Českou republikou do Chile dle roku 2014 patřily - zařízení k ohřevu a ochlazení, příslušenství pro záznam, reprodukci zvuku a obrazu, automobily, baterie, žárovky, kohouty a vlna.

Chile nejvíce vyváželo do ČR nejvíce surové železo, alkoholické nápoje, čerstvé, sušené a konzervované ovoce a ořechy, maso, ryby, suroviny rostlinného původu, zeleniny a upravené hlízy.

V následující tabulce je zachycena obchodní bilance těchto zemí mezi lety 2009 a 2014 dle portálu Ministerstva zahraničních věd České republiky.

Tabulka č. 2, Bilance vzájemné obchodní výměny mezi lety 2009 – 2014

	Vývoz	Dovoz	Obrat
2009	80 971	40 790	121 761
2010	41 608	45 828	87 436
2011	60 550	59 829	120 379
2012	74 844	57 538	132 382
2013	64 402	43 325	107 727
2014	58 020	38 872	96 892

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

V roce 2010 a 2014 je možné pozorovat mírný pokles obchodní výměny, jehož důvodem bylo zpomalení chilské ekonomiky, zejména po silném a ničivém zemětřesení v roce 2010.

4.2.10 Ekonomické problémy Chile

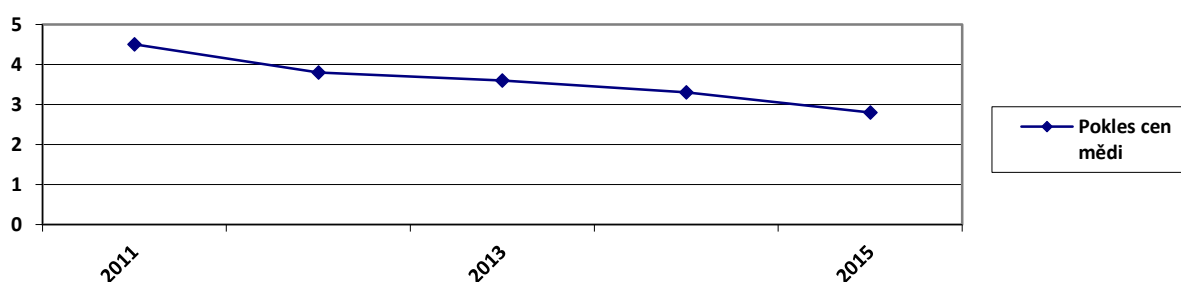
Ekonomickým problémem Chile se v posledních letech stalo značné snížení cen mědi vzhledem ke zpomalení ekonomiky hlavního kupce Číny. Od roku 2012 prudce

⁶⁹ Mzv.cz. Obchodní vztahy mezi Chile a ČR. [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupný z WWW:<
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/chile/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.

klesaly ceny mědi, v lednu 2012 se měď prodávala za 4,5 USD za libru, dnes se prodává za 2,8 USD za libru.

Dalším velkým problémem chilské ekonomiky je nerovnoměrné rozdělení příjmů. V Chile existují velké rozdíly mezi příjmy mužů a žen a zejména rozdíly mezi příjmy bohatých vrstev a chudého obyvatelstva. Dodnes se Chile potýká s problémem velmi nízké minimální mzdy, která je vyplácena velkému množství obyvatelstva.

Graf č. 12, Pokles cen mědi v letech 2011 – 2015, uvedeno v USD

Zdroj: Vlastní úprava na základě dat z La desaceleración económica de Chile explicada con manzanitas, Dostupné z WWW: <https://economiatodos.cl/2015/07/19/la-desaceleracion-economica-de-chile-explicada-conmanzanitas/>

4.2.11 Faktory strukturální - socioekonomické

Indikátor Lidského rozvoje od OSN, který je doplňován indikátorem důchodu na osobu a dalšími aspekty jako jsou kvalita výuky nebo očekávaná délka života, staví Chile mezi státy s vysokým lidským rozvojem. Chile také pozitivně vyčnívá v indikátorech nízká dětské úmrtnosti a vysoké gramotnosti mezi dospělými. Na základě dat z Indexu Lidského rozvoje HDI se Chile v roce 2015 umístila na 42. místě, z Latinské Ameriky na 2. příčce po Argentině.

4.3 Další vybrané země Latinské Ameriky

4.3.1 Argentina

Argentina je přímý hraniční soused Chile a druhý největší stát Latinské Ameriky. Celková rozloha země tvoří okolo 2 766 980 km², díky čemuž zaujímá osmou příčku

světového žebříčku zemí s největší rozlohou.⁷⁰ Počet obyvatel se v roce 2015 přiblížil k 43 milionům.⁷¹ Argentinská republika se rozkládá od Ohňové země a až k hranicím Amazonie. Jejími hraničními sousedy jsou Chile, Brazílie, Bolívie a Uruguay. Kromě kontinentálního území náleží Argentině také některé ostrovy v Atlantském oceánu a část Antarktidy.

V dnešní době je pro zemi stále velmi významný sektor zemědělství, Argentina je od pradávna nazývána obilnicí světa, jelikož je jedním z největších exportérů světové produkce obilovin.⁷² Dalšími významnými plodinami jsou sójové boby, citrusy, kukuřice a neposlední řadě chování dobytka. Důležitý je pro tento stát i vývoz automobilů, ropy a zemního plynu. V zemi se postupně stal nejvýznamnějším sektor služeb, cestovního ruchu a dopravy.⁷³

Významným obchodním partnerem pro Argentinu je Brazílie, a to jak z hlediska importu, tak exportu.⁷⁴ Dalšími exportními zeměmi jsou Čína, Chile a USA. Nejvíce importu pochází z Brazílie, Německa, USA a Číny.

Země se stala postupem času členem různých obchodních uskupení a partnerství, jedním z nejhlavnějších je jihoamerický Mercosur.⁷⁵

4.3.2 Makroekonomická charakteristika Argentiny

Argentina je druhou největší ekonomikou Jižní Ameriky dle HDP.⁷⁶ Velká část ekonomické prosperity země je závislá na zemědělství a vývozu rostlinných produktů. Problémem se v posledních letech stala nemožnost kontroly inflace země a prudké snižování devizových rezerv. V roce 2014 došlo k devalvaci měny a v průběhu roku 2014 se země ocitla v částečné platební neschopnosti. V minulosti prošla Argentina ekonomickou krizí, která vyvrcholila v roce 2001. V následujících letech dosahoval průměrný růst HDP 9 % ročně.

⁷⁰ CIA World Factbook. Argentina [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/ar.html>

⁷¹ IMF. Argentina: Population (Persons). World Economic Outlook Database: Op. cit.

⁷² CIA World Factbook. Argentina. [online]. [cit. 2016-04-19].

⁷³ CIA World Factbook. Argentina. [online]. [cit. 2016-04-19].

⁷⁴ CIA World Factbook. Argentina. [online]. [cit. 2016-04-19].

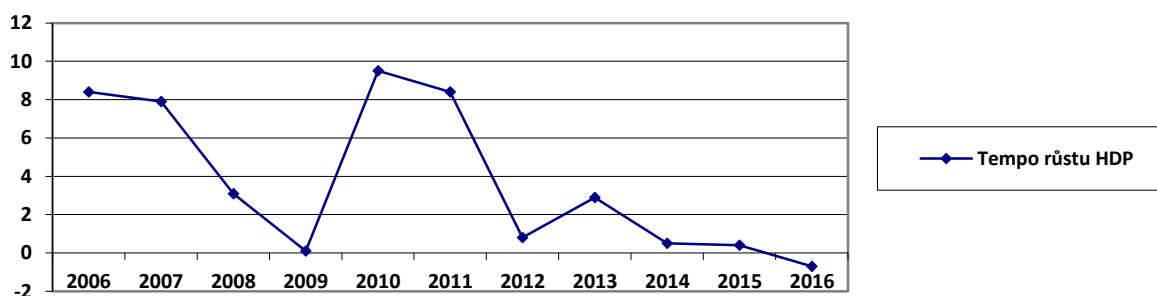
⁷⁵ MERCOSUR. En pocas palabras. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.mercosur.int/show?contentid=3862&channel=secretaria>

⁷⁶ IMF. Latin America and the Caribbean: Gross domestic product, current prices (U.S. dollars). Rok 2013. World Economic Outlook Database. [cit. 2016-04-19].

Hrubý domácí produkt

Po zmíněné krizi se Argentina začala v roce 2001 postupně zotavovat, průměrný růst HDP se udržel další tři roky na přibližných 9 % a první snížení lze rozeznat až v roce 2008. Tehdy došlo k poklesu HDP na 3,1 % a tento trend pokračoval i v roce následujícím. Tentokrát nebyly důvodem vnitřní ekonomické problémy země, ale celosvětová ekonomická krize. Na rozdíl od jiných kontinentů a zemí jako Kanady, USA a Evropy neklesalo HDP, ale pouze se zpomalilo tempo jeho růstu HDP. Po dosažení 0,1 % v roce 2009 se ekonomika rychle vzpamatovala a tempo růstu HDP vzrostlo na obvyklých 9 %. Další velké snížení přišlo v roce 2012, kdy se dostalo tempo růstu na 0,9 %. Růst argentinského HDP v roce 2013 byl 2,9 %, v letech 2014 a 2015 nedošlo k pozitivnímu zlepšení situace. MMF zdůvodnil tyto značné poklesy zejména makroekonomickou nestabilitou a nerovnováhou země a vysokou inflací.⁷⁷ V roce 2015 bylo HDP 578,7 miliard USD a podle ukazatele HDP na obyvatele pro rok 2015 je Argentina s hodnotou 13 428 USD na druhém místě. O první příčku se podělily Uruguay a Chile.

Graf č. 13, Tempo růstu HDP v Argentině pro rok 2006 – 2016, uvedeno v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z IMF

Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti dle serveru International Monetary Fund byla v roce 2015 6,9 %, pro rok 2016 je prognostikováno navýšení až na 8,3 %.⁷⁸ Aktuálně není tato míra nezaměstnanosti největším problémem Argentiny, avšak v historii nebylo neobvyklé,

⁷⁷ El FMI estima que la economía argentina va a caer este año 1,7% por la pelea con los fondos buitres. La Nación [online]. 201410-07 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.lanacion.com.ar/1733609-el-fmi-estima-que-la-economia-argentina-va-a-caereste-ano-17-por-la-pelea-con-los-fondos-buitres>

⁷⁸ IMF. Argentina: Unemployment rate. World Economic Outlook Database. [cit. 2016-04-19]

když se ukazatel skládal z dvouciferné číslice. Míra nezaměstnanosti začala klesat od roku 2004, kdy dosáhla 13,6 %. Postupně se ustálila na mezi 7 – 8 %.

Inflace

Inflace je v Argentině jedním z největších ekonomických problémů vůbec. Její hodnoty se pohybují mezi nejvyššími na světě a v Latinské Americe je druhou zemí hned po Venezuele.⁷⁹ S touto záležitostí se potýká stát již od 40. let 20. století. K nejvyšší inflaci došlo v roce 1989, kdy dosáhla celých 3 079 %.⁸⁰ Pro rok 2015 je uváděna inflace 16,8 %, avšak analýzy ukazují prudké zvyšování, a to až na 27,7 % v roce 2016.⁸¹

Platební bilance

Mezi lety 2004 – 2009 bylo saldo běžného účtu kladné, pohybovalo se okolo 2 – 3% HDP. V roce 2010 klesalo na 0,3 % a od roku 2011 je v negativních hodnotách. Poslední roky 2015 a 2016 ukazují saldo -5,3 % a - 4,8 %.⁸²

4.3.3 Brazílie

Brazílie, oficiálním názvem Brazilská federativní republika, se řadí mezi jednu z nejvýznamnějších zemí Latinské Ameriky. Na tomto kontinentu zaujímá hned několik prvenství, a to zejména díky své rozloze (8 514 876,6 km²) a počtu obyvatel 204 451 milionů.⁸³ Jedná se o pátou největší zemi světa. Rozlohou se táhne od tropů přes subtropy až do mírného klimatického pásu a jejími hraničními sousedy jsou Francouzská Guyana, Surinam, Guyana, Venezuela a Kolumbie, na západě Peru, Bolívie a Paraguay, na jihu Argentina a Uruguay.⁸⁴

V zemědělské produkci se také umísťuje na prvních příčkách a to v pěstování a vývozu cukrové třtiny, kávy a tropických plodin. Dalšími významnými komoditami pro export jsou například rostlinné oleje, bavlna, ovoce, rýže, kukuřice, kakao, ořechy, ryby

⁷⁹ Patton, Mike. The Three Countries With The Highest Inflation. Forbes [online] 2006-05-09 [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.forbes.com/sites/mikepatton/2014/05/09/the-three-countries-with-the-highest-inflation/>

⁸⁰ IMF. Argentina: Inflation, average consumer prices (Percent change). Data 1980-2013. World Economic Outlook Database.[cit. 2016-04-19].

⁸¹ IMF. Argentina: Inflation, average consumer prices (Percent change). Data 2015-2016. World Economic Outlook Database.[cit. 2016-04-19].

⁸² IMF. Argentina: General government structural balance (Percent change). Data 2010-2016. World Economic Outlook Databas. [cit. 2016-04-19].

⁸³ CIA. Geography Brazil. [online].[cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/print_br.html

⁸⁴ CIA. Geography Brazil. [online]. op. cit.[cit. 2016-04-19].

a hovězí maso.⁸⁵ Z obrovských nerostných ložisek jsou nejvýznamnější železné rudy, zlato, zemní plyn a ropa. Sektory zemědělství, služeb a cestovního ruchu se pro zemi staly klíčovými.

Nejdůležitějšími obchodními partnery pro zemi jsou Čína, Evropská Unie a USA. Nejvíce se importuje z Evropské unie, Latinské Ameriky, Karibiku, Číny a USA.⁸⁶

4.3.4 Makroekonomická charakteristika Brazílie

Od roku 2006 bylo cílem vlády a prezidenta nastolit v Brazílii makroekonomickou stabilitu a vytvořit ze země jihoamerickou ekonomickou velmoc. Urychlení růstu země bylo stanoveno dle plánu PAC⁸⁷, který měl značný vliv na hospodářskou situaci země. Vláda začala prudce investovat do energetiky, dopravní infrastruktury, městské infrastruktury, zkvalitnění obydlí a zlepšení sociální situace.⁸⁸

Růst Brazílie byl pouze dočasný, v posledních letech lze pozorovat naopak výrazné zpomalení hospodářského rozvoje. Vážné ekonomické problémy a hluboká recese země vedly k navyšování veřejného dluhu a dle brazilského statistického úřadu se v roce 2015 HDP sedmé největší ekonomiky světa snížil o 1,9 %.⁸⁹ Aktuální ekonomická situace země bude podrobněji popsána v následujících kapitolách.

Hrubý domácí produkt

V 90. letech byl HDP ovlivněn novými reformami a zavedením konkrétního Plánu real.⁹⁰ Průměrný růst HDP byl 2,54 % ročně. V roce 2001 a 2009 došlo k hlubokému snížení na 0,6 % a 1,0 %, důvodem byla světová krize a předcházející finanční krize podmíněná politickými změnami.⁹¹ V roce 2006, kdy růst HDP byl 7,5 %, se země nacházela ve stabilní situaci a mohlo dojít ke schválení urychlujícího programu PAC. Podle plánu měl být růst v roce 2007 4,8 % a v letech 2008 – 2010 5 % ročně.⁹² V roce

⁸⁵ Businessinfo.cz. Komoditní struktura. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/brazilie-zahranicni-obchod-a-investice-18907.html>

⁸⁶ Businessinfo.cz. Komoditní struktura. [online]. op. cit.

⁸⁷ Program urychlení růstu - Programa de Aceleração do Crescimento

⁸⁸ Worldbank. Growth and crisis-Blog. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://blogs.worldbank.org/growth/node/8715>

⁸⁹ Instituto Brasileiro de Geografia y Estatística. Brazilský statistický úřad. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.ibge.gov.br/home/>

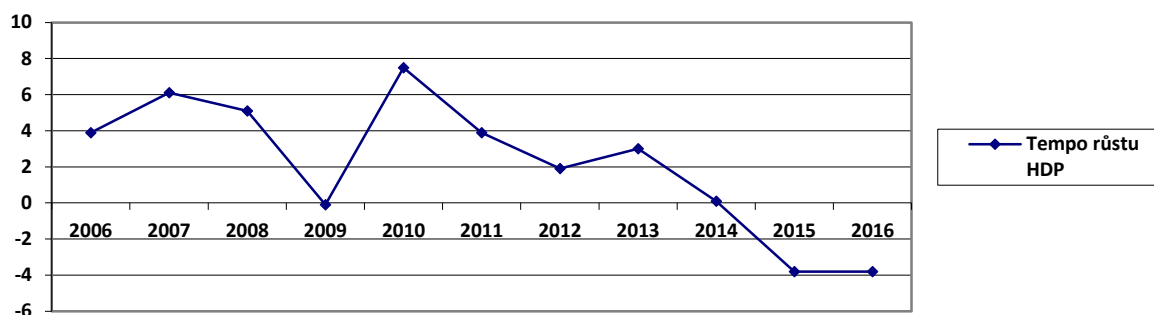
⁹⁰ Plan real zaveden v 90. letech vedoucí k fiskálním a konstitučním změnám a otevření ekonomiky.

⁹¹ IMF. Gross domestic product. Percent change Brasil 2006 – 2016. [online]. op. cit. [cit. 2016-04-19].

⁹² IBGE. Informacao demografica e socioeconomica. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: http://www.ibge.gov.br/servidor_arquivos_est/

2010 se země dostala z původní krize a HDP vzrostl o 8,5 %. Od tohoto období ale začalo tempo růstu postupně klesat a v roce 2015 se dostalo se minusových hodnot - 3,8 %.⁹³

Graf č. 14, Tempo růstu HDP Brazílii mezi lety 2006 – 2016, uvedeno v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z IMF

Nezaměstnanost

Průměrná míra nezaměstnanosti se pohybovala v posledních letech mezi 5 – 6 %. Nejvyšší hodnoty byly zaznamenány v roce 2003, kdy dosáhla 12,3 %. V roce 2011 dosahoval ukazatel nízkých hodnot, což značí, že finanční krize situaci nijak nezhoršila, naopak vytvořila nová pracovní místa.⁹⁴ Nezaměstnanost na základě dat z IMF bude růst v následujících letech, v roce 2015 tvořila 6,8 % a na rok 2016 se předpokládá růst k 9 %.⁹⁵

Inflace

Od roku 1994 nepřekročila inflace 100 % a stát je schopný ji dle svých možností regulovat. Historicky nejvyšších hodnot dosáhla v roce 1990 s 2 947 % a nejnižše se dostala v roce 1998 s 3,2 %. Poslední data jsou uváděna 9 % a 8,7 % pro období 2015 a 2016.⁹⁶

⁹³ IMF. Gross domestic product. Percent change Brasil 2006 – 2016.[online].[cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata>

⁹⁴ Banco Central Brasil. Estadísticas de empleo.[online].[cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcb.gov.br/>

⁹⁵ IMF. Unemployment rate. Percent of total labor force.[online]. op. cit.[cit. 2016-04-19].

⁹⁶ IMF.Inflation average consumer price. Percent change 1990 – 2016 Brasil.[online].[cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/>

Platební bilance

V roce 2010, vykazoval běžný účet platební bilance schodek. Od roku 2003 do roku 2007 se nacházel běžný účet v přebytku. Bilance běžného účtu byla pro rok 2014 75,33 mld. USD, a to kvůli převodům zisků a dividend do zahraničí, růstu dovozů a nárůstu poptávky po zahraničních službách.⁹⁷

Vývoj exportu a saldo obchodní bilance se v posledních letech snížily, od roku 2007 klesala míra exportu nad importem. Záporné saldo je zřejmé v roce 2014, kdy byl import do země větší než export.⁹⁸

4.3.5 Peru

Tato země je díky své rozloze 1 285 216 km² 3. největším státem Latinské Ameriky.⁹⁹ Počet obyvatel dosáhl v roce 2015 více jak 30 miliónů. Jeho hlavními sousedy jsou Ekvádor, Chile, Bolívie, Kolumbie a Brazílie.¹⁰⁰ Peru se rozkládá od pobřeží Pacifiku přes horské Andy až k Amazonské nížině.

Jakožto exportní země je závislé především na přírodních zdrojích. Hlavní podíl představují minerály, za kterými následují zemědělské produkty. Největší podíl na exportu mají produkty ropného, textilního a zpracovatelského průmyslu. Pěstuje se cukrová třtina, bavlník, avokáda, káva. Důležitý je i chov ryb a zpracování mořských produktů. V dovozu převládají komodity jako například stroje (pro těžební průmysl a dále především automobily), produkty chemicko-farmaceutického průmyslu a pohonné hmoty.¹⁰¹

Významnými partnery pro zemi jsou Čína, USA, sousední země Kolumbie, Chile a Brazílie, dále Kanada, Japonsko, Německo Španělsko a Švýcarsko. Většinu importních zemí tvoří státy Latinské Ameriky, ale také Čína a USA.¹⁰²

⁹⁷ MZV. Platební bilance Brazílie.[online]. op.cit.[cit. 2016-04-19].

⁹⁸ Businessinfo.cz. Obchodní bilance za posledních 5 let. Brazílie.[online]. op.cit.

⁹⁹ CIA. Geography Peru. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/pe.html>

¹⁰⁰ MZV. Geografické údaje Peru. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/peru

¹⁰¹ MZV. Zahraniční obchod Peru. [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné online z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/peru

¹⁰² BusinessInfo. Teritoriální struktura. [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné online z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/peru-zahranicni-obchod-a-investice-19371.html>

4.3.6 Makroekonomická charakteristika Peru

Peru je řazeno na sedmé místo ekonomiky Latinské Ameriky. Mezi lety 2004 - 2008 letech zaznamenalo prudký ekonomický růst, k čemuž výrazně přispěla měnová a cenová stabilita, která trvá více jak 10 let. Jedná se o stát s nejnižší mírou korupce na celém kontinentu Latinské Ameriky.¹⁰³ Růst ekonomiky je tažen zejména domácí poptávkou, a to jak soukromou spotřebou, tak domácími investicemi. Zároveň je dlouhodobý růst dán realizacemi investičních projektů.¹⁰⁴

Hrubý domácí produkt

Průměrný růst HDP se v letech 2002 – 2004 pohyboval mezi 4 – 5 %. Pozvolný nárůst lze pozorovat v následujících letech, kdy dosahoval až 9,1 %. Prudké snížení způsobené celosvětovou krizí nastalo v roce 2009, avšak v následujících letech se peruánská ekonomika opět stabilizovala a její růst HDP se dostal na optimálních 6 %. Od roku 2014 začala ekonomika opět snižovat tempo růstu.¹⁰⁵ V březnu 2015 ministr financí oznámil, že ekonomika Peru v roce 2015 poroste tempem 4,2 %, původní odhad sahal až k 5 %.¹⁰⁶ Zpětný celkový růst dosáhl pouhých 3,2 %.¹⁰⁷ Předpoklad růstu do dalších let je založen na oživení těžby mědi, jelikož je Peru 3. největší producent na světě.¹⁰⁸ V r. 2014 také poklesly investice veřejné (o 3,6 %) i soukromé (o 1,6 %) investice oproti roku 2013. Soukromé představovaly 20,6 % celkového HDP. Veřejné investice pak měly tyto hodnoty na úrovni 5,6 % HDP.¹⁰⁹ HDP na obyvatele pro rok 2015 byl 6 021 USD a celkový HDP země byl 192 141 miliard USD.¹¹⁰

¹⁰³ Transparency.org. Corruption perceptions index 2015 [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupný online z WWW: < <http://www.transparency.org/cpi2015#results-table> >

¹⁰⁴ Banco Central Perú. La estructura de inversión.[online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcrp.gob.pe/>

¹⁰⁵ IMF. Gross domestic product. Percent change. Peru 2016 – 2016.[online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné online z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/>

¹⁰⁶ MZV. Zahraniční obchod Peru. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/peru

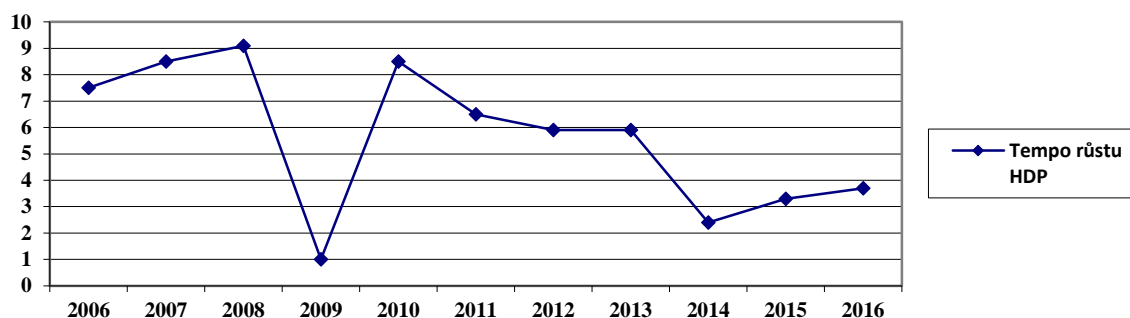
¹⁰⁷ IMF. International Monetary Fund. Peru. [online]. [cit. 2016-04-19].

¹⁰⁸ Antamina.com. Peru es el tercer mayor productor de cobre del mundo. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.antamina.com/infografia/peru-tercer-mayor-productor-cobre-mundo/>

¹⁰⁹ MZV Ministerstvo zahraničních věcí. Peru [online]. [cit. 2016-04-19].

¹¹⁰ IMF. International Monetary Fund. Peru. [online]. [cit. 2016-04-19].

Graf č. 15, Tempo růstu HDP Peru mezi lety 2006 – 2016, uvedeno v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z IMF

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je v Peru ustálená při vyjádření mírou nezaměstnanosti na hodnotách mezi 6 – 7 % a velká většina lidí pracuje ve službách a zemědělství.¹¹¹ Nejvíce pracovních příležitostí se nachází právě v hlavním městě Limě a situace je nejtěživější na vesnicích. Postupným problémem se také staly velmi nízké platy, které jsou v zemi vypláceny. Lze tedy pozorovat, že v dnešní době odchází za prací velká většina peruánského obyvatelstva do sousedního Chile.

Inflace

Inflace země je velmi stabilní, udržující se na číslech 2,5 – 3,5 %. V únoru 2015 poklesla na 2,8 %, což splňovalo cíle peruánské Centrální banky, která se pro rok 2015 snažila držet inflaci mezi 1 – 3 %.¹¹² Navzdory těmto pozitivním plánům peruánská ekonomika v lednu 2015 zaznamenala růst pouhých 2,2 % a v březnu inflace dosáhla 3,0 %. Na podobu ekonomiky bude mít patrně negativní dopad přírodní fenomén El Niño a s ním spojené nepříznivé klima (špatný vliv na zemědělství a rybolov).¹¹³

¹¹¹ CIA. Economy Peru. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/pe.html>

¹¹² Banco Central Peru. Estadísticas de inflación entre 2010 – 2016. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcrp.gob.pe/>

¹¹³ Fenomeno El Niño. Clima Yagua. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: http://climayagua.inta.gob.ar/que_es_el_fenomeno_el_ni%C3%B1o

Platební bilance

V roce 2014 poprvé od roku 2000 vykázala platební bilance deficit. Ve stejném období zároveň deficit běžného účtu platební bilance přesáhl 4 % HDP (9 mld. USD). Data naznačují, že Peru se ve svém ekonomickém cyklu dostává do fáze zpomalení.¹¹⁴

Veřejný dluh v průběhu roku 2014 pozvolna stoupal a dosáhl hodnoty 115 565 mil (20,1 % HDP). Veřejný dluh mezi roky 2007 a 2014 vzrostl o 5 %.¹¹⁵

4.3.7 Bolívie

Mnohonárodnostní stát Bolívie, (Estado plurinacional de Bolivia), jak zní jeho oficiální název z roku 2009¹¹⁶, má rozlohu 1 098 581 km² a celkový počet obyvatel dosahuje přibližně 11 miliónů.¹¹⁷ Bolívie je vnitrozemským státem v centrální části Jižní Ameriky. Jedná se o pátou největší zemi Jižní Ameriky. Bolívie sousedí na jihu s Argentinou, na západě s Chile a Peru, na severozápadě s Brazílií a na jihozápadě se státem Paraguay.¹¹⁸

Je to jedna z nejméně položených a nejméně izolovaných částí Latinské Ameriky. Bolívie se v žebříčcích vospělosti zobrazuje mezi nejméně rozvinutými státy tohoto regionu. A to i přesto, že se v ní nachází obrovská přírodní bohatství a naleziště, zejména plynů. Mezi její hlavní produkční zemědělské plodiny patří sójové boby, quinoa, cukrová třtina, káva, kukuřice. Hlavní exportní komoditou je zemní plyn, dále země vyváží minerály, fosilní paliva a zemědělské produkty.¹¹⁹

Nejdůležitějšími partnery pro export jsou země uskupení MERCOSUR (Argentina, Brazílie), na třetím místě s největším exportem Bolívie je USA. Tři importní země tvoří USA, Čína a Brazílie. Dováží se zejména automobily a stroje, dále pak paliva a výrobky chemického průmyslu.¹²⁰

¹¹⁴ IMF. Current account balance Peru 2010 – 2016.[online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/>

¹¹⁵ MZV. Makroekonomické ukazatele Peru. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/peru/

¹¹⁶ Estado Plurinacional de Bolivia. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.eabolivia.com/estado-plurinacional-de-bolivia.html>

¹¹⁷ CIA World Factbook. Bolívie [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/bl.html>

¹¹⁸ CIA World Factbook. Bolívie. [online]. [cit. 2016-04-19].

¹¹⁹ Komoditní struktura exportu Bolívie. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/bolovie-zahranicni-obchod-a-investice-18879.html>

¹²⁰ CIA World Factbook. Bolívie. [online]. [cit. 2016-04-19].

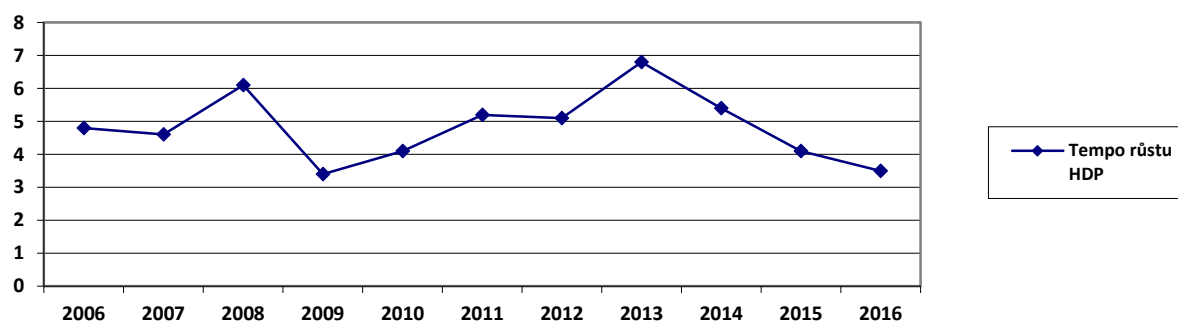
4.3.8 Makroekonomická charakteristika země

Bolívie je jednou z nejmenších zemí Latinské Ameriky, její ekonomika je zatím velmi slabá vůči jejím sousedům a země se řadí mezi nejchudší regiony tohoto kontinentu. Například důchod na osobu je zde skoro poloviční oproti sousednímu Peru, Kolumbii nebo Ekvádoru.¹²¹

Hrubý domácí produkt

Celkový dopad celosvětové krize v roce 2009 neměl velký vliv na ekonomiku země. Zatímco v jiných zemích HDP klesalo, Bolívie zaznamenala ekonomický růst o 3 %. V roce 2010 činil růst 4,2 % a o rok později 5,1 %. V roce 2013 dosáhl růst 6,8 %. V posledních letech statistiky ukazují pokles tempa růstu HDP až na 3,8 % pro rok 2016. Celkový HDP pro rok 2015 byl 33 miliard USD a HDP na obyv. 2 914 USD.¹²²

Graf č. 16, Tempo růstu HDP v Bolívii mezi lety 2006 – 2016, uvedeno v %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z IMF

Nejvíce rostly sektory se zemním plynem, ropou a stavebnictvím, úspěšně se také vyvíjel elektrárenský a vodní průmysl.¹²³

Nezaměstnanost

Problematiku nezaměstnanosti je těžké přímo určit. Statistiky ukazují, že se v posledních letech pohybovala míra nezaměstnanosti mezi 3 – 4 %, bolívijské úřady však oponují a spekulují o možném dosahu až 8 %.¹²⁴ Tyto rozdíly jsou dány vysokou mírou

¹²¹ IMF. Bolivia: Gross domestic product based on purchasing-power-parity (PPP) of country GDP. World Economic Outlook Database: [cit. 2016-04-19]

¹²² IMF. Bolivia: Gross domestic product per capita. World Economic Outlook Database: Op. cit.

¹²³ CIA World Factbook. Bolívie [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/bl.html>

¹²⁴ MZV. Míra nezaměstnanosti. Bolívie [online]. Op. cit.

tzv. neformální (šedé) ekonomiky (podle bolivijských úřadů představuje až 65 – 70 % zaměstnanců). Tito zaměstnanci neplatí daně či sociální pojištění, tudíž o nich nejsou téměř žádná data a průměrná nezaměstnanost tak do značné míry záleží na odhadu podílu této složky.¹²⁵

Inflace

Míra inflace byla v posledních letech stabilní okolo 4 %. V letech 2008 a 2011 je možné vidět výrazný nárůst na 14 % a 9,9 %, což bylo způsobeno zejména celosvětovým růstem cen potravin a přírodního bohatství. Inflace pro rok 2015 byla 4,3 % a rok 2016 očekává její pohyb pod 5%.¹²⁶

Platební bilance

V roce 2014 Bolívie zaznamenala deficit v hodnotě 1,6 % HDP na finančním a kapitálovém účtu, a to kvůli náhlému krátkodobému dluhu soukromého sektoru (ve výši -284,5 mil. USD). Naopak běžný účet vykazuje přebytek na úrovni 2,4 % HDP. Obchodní bilance také zaznamenala v první polovině roku 2014 přebytek ve výši 4,3 % HDP.

4.3.9 Venezuela

Bolívarovská republika Venezuela, jak zní oficiálně stanovený název této země, se rozkládá na ploše 900 000 km² s celkovým počtem obyvatel dosahující k 31 miliónům.¹²⁷ Leží v severní části Latinské Ameriky a je omývána Karibským mořem. Na západě sousedí s Kolumbií, na jihu s Brazílií a na východě s Guayanou. K zemi také náleží několik ostrovů.

Venezuela je jedním z největších producentů ropy na světě a její těžba s následným exportem představují pro zemi většinu příjmů do státní pokladny. Jde o celých 95 % veškerého exportu země.¹²⁸ Jejím hlavním odběratelem je USA. Od roku 2014 lze ale sledovat prudce klesající ceny ropy, které zapříčinily hlubokou politicko-hospodářskou krizi, ve které se tato na nerosty bohatá země právě nachází.¹²⁹ Mezi hlavní komodity,

¹²⁵ MZV. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let. Bolívie[online]. [cit. 2016-04-10].

Dostupné online z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/bolivie/

¹²⁶ IMF. Bolivia: Inflation, average consumer prices. World Economic Outlook Database: Op. cit.

¹²⁷ IMF. Venezuela: Population. World Economic Outlook Database. [cit. 2016-04-19].

¹²⁸ Venezuela míří k inflaci přes tisíc procent. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW:

<http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/venezuela-miri-k-inflaci-pres-tisic/>

¹²⁹ 5 Causas y 10 efectos de la crisis del petróleo. Edición España. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.20minutos.es/noticia/2653191/0/causas-efectos/crisis-petroleo-barato/perjudicados-beneficiados/>

kteře jsou exportovány ze země, je možné zařadit bauxit, hliník, chemikálie, nerosty. Země nejvíce importuje stroje, automobily a v posledních letech, kdy se dostala do vážné krize, i potraviny a zemědělské výrobky.¹³⁰ Hlavními partnery jsou USA, Čína, Indie a Evropská unie.¹³¹

4.3.10 Makroekonomická situace země

Ekonomický vývoj byl v posledních letech velmi slabý. Tento fakt lze pozorovat na různých faktorech. Například v roce 1980 měla Venezuela dvojnásobný HDP na obyvatele oproti Chile, avšak na začátku 21. století chilský důchod převýšil venezuelský a od té doby se rozdíl stále zvyšuje. V číslech je uváděno, že důchod na osobu se v Chile zvýšil od roku 1980 do roku 2010 5,67krát a ve Venezuele pouze 2,15krát.¹³² Tak malého čísla nedosahuje pouze s Chile, při porovnání s ostatními zeměmi regionu zůstává s ukazatelem důchodu na osobu od roku 1980 Venezuela na posledním místě.

Hrubý domácí produkt

V posledních letech byl vývoj země nejnižší v regionu, průměrný roční růst nepřesahoval 3,3 %. V letech 2002 a 2003 zaregistrovala Venezuela pokles tempa růstu HDP na - 8 %. Rychlé vystoupaní HDP na celých 18 % v roce 2004 ale nemělo dlouhého trvání a od roku 2005 vidíme jeho opětovný pomalý pokles HDP. Prudce ovlivněna celosvětovou krizí zůstává v recesi v letech 2009 a 2010. Nepatrné oživení lze pozorovat v roce 2012, HDP se dostal na 5 %. S následným silným poklesem cen ropy docházelo k poklesu HDP, v roce 2015 -5,7 %, na rok 2016 se předpokládá pokles až na -8 % HDP. V roce 2015 byl celkový HDP naměřen na 239 miliard USD a HDP na obyv. 10 036 USD.¹³³

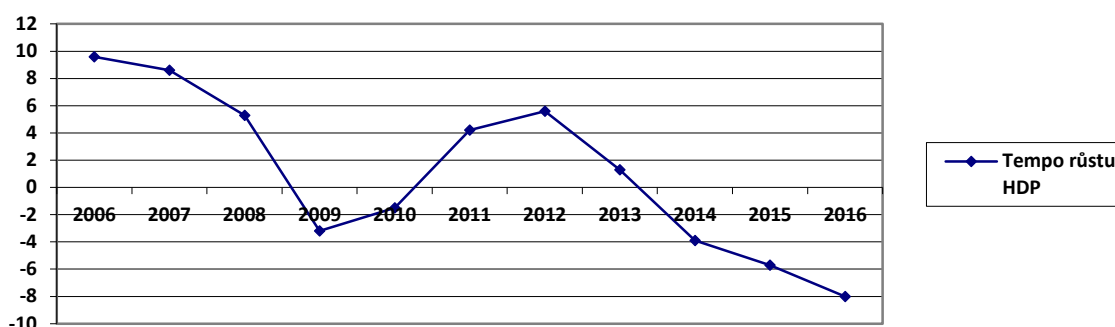
¹³⁰ Komoditní struktura vývozu a dovozu Venezuely. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/venezuela-zahranicni-obchod-a-investice-18602.html>

¹³¹ Komoditní struktura vývozu a dovozu Venezuely. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/venezuela-zahranicni-obchod-a-investice-18602.html>

¹³² IMF. Venezuela. Chile. Gross Domestic Product. Data 1980 – 2016. World Economic Outlook Database. [cit. 2016-04-19].

¹³³ IMF. Venezuela. Gross Domestic Product. Gross Domestic product per capita. [online]. World Economic Outlook Database. [cit. 2016-04-19].

Graf č. 17, Tempo růstu HDP Venezuely v letech 2006- 2016, uvedeno v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z IMF

Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti nebyla až do dnešní doby největším problémem Venezuely. V minulých letech se pohybovala na hranici 7 - 8 %, avšak pro rok 2016 se kvůli již zmíněným hlubokým problémům země očekává navýšení nezaměstnanosti na 17 %. Pro rok 2017 je prognostikován další růst, a to až na čísla 20 – 23 %.¹³⁴ Podle ekonomů se již země nepotýká s recesí, ale s depresí.¹³⁵

Inflace

Dle údajů venezuelské Centrální banky se inflace v roce 2015 vyhoupla z 60 % na 181 %, výrazné navýšení lze čekat i v roce 2016 (720 %).¹³⁶ Byla oznámena devalvace měny a Venezuela je zobrazována jako ekonomicky nejvíce problematickou zemí v roce 2015 a 2016.¹³⁷ Ceny by měly stoupat tento rok o 481 % a příští rok až o 1 642 %.¹³⁸

¹³⁴ BCV. Banco Central Venezuela [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcv.org.ve/>

¹³⁵ Venezuela míří k inflaci přes tisíc procent. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/venezuela-miri-k-inflaci-pres-tisic/>

¹³⁶ IMF. Venezuela. Inflation, end of the period, consumer price. Percent change. [online]. World Economic Outlook Database. [cit. 2016-04-19].

¹³⁷ Nejnešťastnější ekonomiky pro rok 2015. Investiceweb. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.investicniweb.cz/2015/3/13/cesi-na-tom-opravdu-nejsou-nejhur-ekonomicky-nejvic-trpi-venezuela-argentina/>

¹³⁸ IMF. Venezuela. Inflation, average consumer price. Percent change. [online]. World Economic Outlook Database. [cit. 2016-04-19].

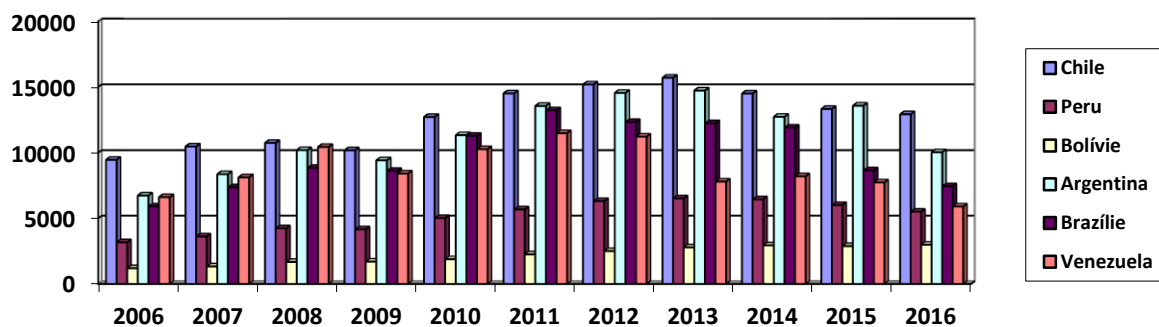
Platební bilance

Venezuelská zadluženost dosáhla v roce 2012 dle zahraničních odhadů 26,8 % HDP, v roce 2013 to bylo již 34,2 %.¹³⁹ Neaktuálnější informace z roku 2015 uvádí, že státní dluh dosáhl 51,2 % HDP.¹⁴⁰ Venezuela je v této chvíli neschopná platit svůj zahraniční dluh a ze země odešla velká většina investorů. Státní kasa je prázdná, a zatímco ostatní země regionu hlásí pokles chudoby, ve Venezuele naopak podle údajů OSN bída roste.¹⁴¹

4.3.11 Souhrnné grafické srovnání

Následující grafické srovnání je cíleně vytvořeno k možnému makroekonomickému porovnání ekonomik předešlých charakterizovaných zemí. Grafy jsou vytvářeny na základě dat z centrálních bank jednotlivých zemí a dle mezinárodního měnového fondu IMF. Cílem je poukázat na ekonomickou vyspělost Chile oproti nejznámějším a ekonomicky nejdůležitějším zemím Latinské Ameriky - Bolívií, Peru, Argentině, Venezuele a Brazílii.

Graf č. 18, HDP na obyv. mezi roky 2006 – 2016, v mld. USD

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z IMF

¹³⁹ MZV. Ministerstvo zahraničních věcí: Venezuela Základní makroekonomické ukazatele. [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/venezuela/

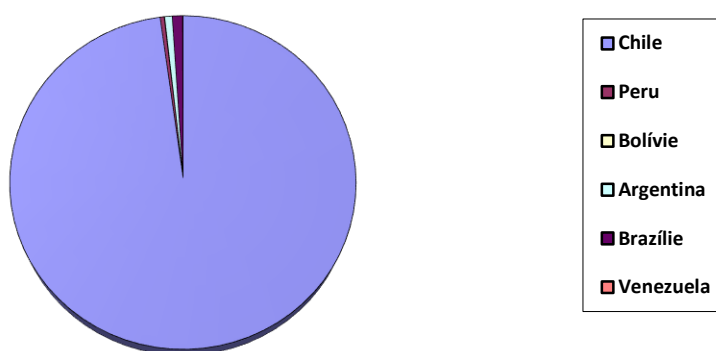
¹⁴⁰ CIA World Factbook. Venezuela [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW:

<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ve.html>

¹⁴¹ OSN. Organización de Naciones Unidas. Venezuela [online]. [cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.un.org/es/about-un/>

Na tomto grafu lze v první řadě pozorovat, jak v Chile rostlo HDP na obyv., v roce 2006 se pohyboval na 9 473 mld. USD, pro rok 2015 to bylo již 13 340 mld. USD. Mezi vybranými státy Chile vyplynulo jako země s nejvyšším HDP na obyvatele, a to během celého časového vymezení. Na základě dalšího zkoumání všech států Latinské Ameriky se Chile pohybuje na první příčce společně s Uruguayí, které v posledních letech výrazně vystoupal HDP na obyvatele až n 15 500 mld. USD.¹⁴²

Graf č. 19, Celkový hrubý domácí produkt mezi Chile, Peru, Argentina, Brazílie, Venezuela, Bolívie, převedeno na %, za rok 2015

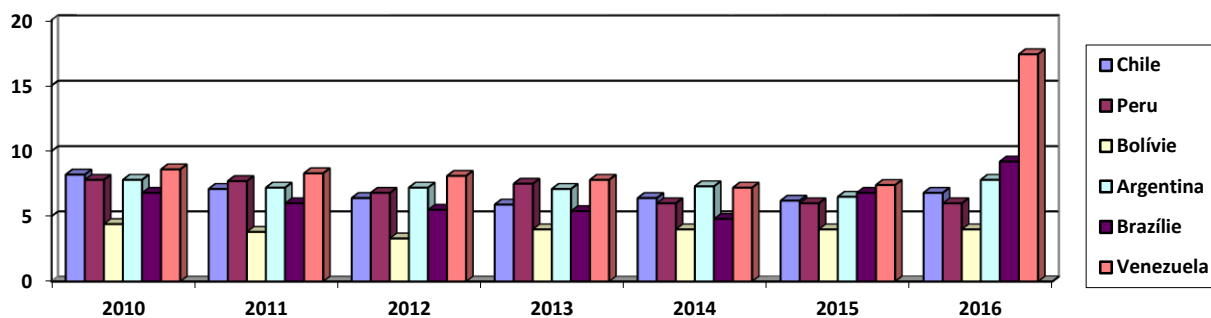
Zdroj: Vlastní vyhodnocení a přepočítání na % dle dat IMF

Z tohoto grafu je možné vidět, že Chile představuje 98 % z celkové sumy hrubého domácího produktu mezi Chile, Argentinou, Venezuelou, Bolívií, Peru a Brazílií. Konkrétní čísla HDP v běžných cenách v národní měně pro rok 2015 byly stanoveny pro Chile na 157,122.855 miliard chilských pesos, Argentinu 5,427.696 miliard argentinských pesos, Brazílii 5,904.332 milionů reales, podobně taktéž pro i pro Venezuelu. Peru a Bolívie se pohybovaly mezi 220 – 500 milióny solů.¹⁴³

¹⁴² IMF. Gross domestic product per capita 2006 – 2016. Latin America. [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné online z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/weorept>

¹⁴³ IMF. Gross domestic product 2015. Latin America. [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné online z WWW: www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata

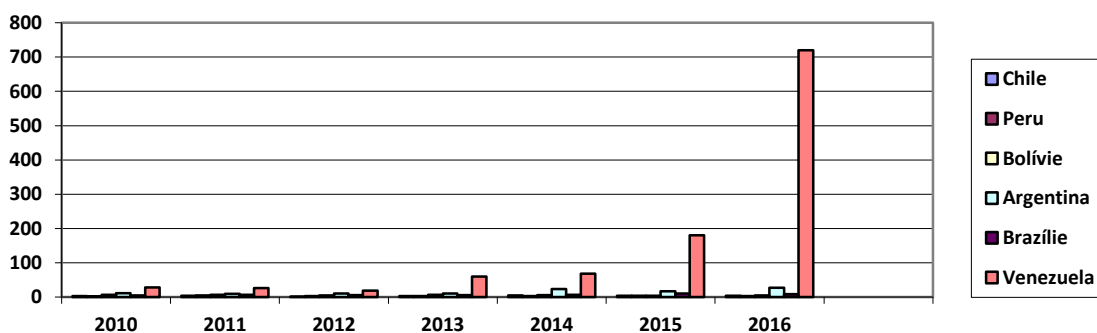
Graf č. 20, Míra nezaměstnanosti v letech 2010 – 2016, uvedeno v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z IMF a Centrálních bank států

Tento graf zobrazující míru nezaměstnanosti v těchto šesti zemích zobrazuje nejmenší nezaměstnanost v Bolívii. Jak již bylo výše zmíněno, informace potvrzené statistickými úřady vykazují, že Bolívie má mnohem větší nezaměstnanost, než uvádí ve svých statistikách, proto může být její nejlepší umístění zavádějící. Země v případě srovnatelných hodnot. Chile společně s Peru patří mezi země s menší nezaměstnaností. Větší odstup lze pozorovat u Venezuely, která kvůli své závažné ekonomické krizi pocítuje obrovský nárůst míry nezaměstnanosti (17 %), a to zejména v posledních letech.¹⁴⁴

Graf č. 21 Míra inflace v letech 2010 – 2016, uvedeno v %

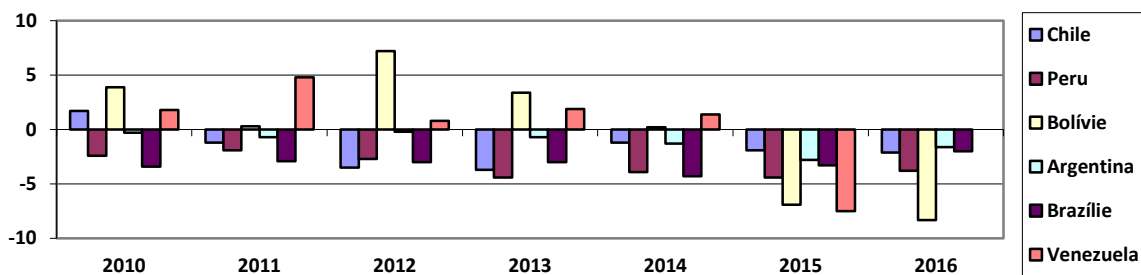
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat IMF a statistických úřadů dané země

Chile společně s Peru vykazují nejmenší míry inflace pro vybrané období, jejich hodnoty se v průměru pohybují mezi 2 – 3 %. S velkou inflací se potýká Argentina (22 %) a hyperinflaci můžeme vidět u Venezuely (720 %).¹⁴⁵

¹⁴⁴ IMF. Unemployment rate 2006 – 2016. Latin America. [online]. op.cit.

¹⁴⁵ IMF. Inflation. End of period. Consumer price 2006 – 2016. Latin America[online]. op.cit.

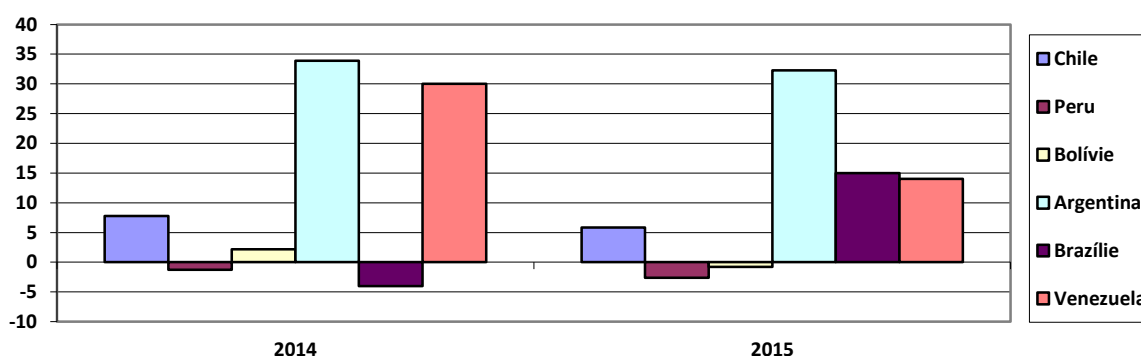
Graf č. 22, Platební bilance mezi lety 2010 – 2016 (běžný účet, % HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat IMF a statistických úřadů dané země

Přebytek běžného účtu platební bilance na roční bázi k HDP Chile vnímalo naposledy v roce 2010. V posledních letech se saldo účtu platební bilance pohybuje v záporných hodnotách, Chile si ale oproti ostatním státům udržuje nízké hodnoty tohoto salda. Ostatní státy se pohybují mezi -3,8 % až -8,4 %. Nízkou zápornou hodnotu si udržuje Argentina s (-1,7 % HDP) pro rok 2016.

Graf č. 23, Obchodní bilance mezi lety 2000 – 2015, uvedeno v mld. USD

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Centre Intelligence Agency

Na daném grafu je možno pozorovat saldo obchodní bilance v letech 2014 a 2015. Export Chilské republiky byl v posledních letech zasažen, a to zejména ve velmi důležitém sektoru vývozu mořských plodů a ryb. Kvůli klimatickým změnám došlo k úhynu téměř 23 milionů ryb.¹⁴⁶ Na základě internetového serveru Salmonchile.cl se export lososů podílí 3,7 % na celkovém exportu, což je až hodnota 4000 milionů USD.

¹⁴⁶ BBC Mundo. La plaga que está disparando el precio del salmón en el mundo. [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné online z WWW: http://www.bbc.com/mundo/noticias/2016/03/160315_economia_salmon_chile_plaga_precio_

5. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zhodnocení ekonomické situace Chile, stanovení jeho hlavních ekonomických determinantů a následné porovnání s dalšími zeměmi latinskoamerického kontinentu.

V první části bakalářské práce bylo možné seznámit se s hlavními makroekonomickými ukazateli HDP, inflace, nezaměstnanost a obchodní bilance. Jednotlivé pojmy byly vysvětleny dle odborné literatury. Následně byl blíže charakterizován pojem ekonomický růst. V poslední řadě byly také uvedeny vybrané alternativní ukazatele, které je možné používat pro srovnání vyspělosti států. Tato část utvořila základ pro praktickou část bakalářské práce.

V praktické části bylo nejprve zanalyzováno Chile, které bylo popsáno z geografického a hospodářského hlediska. Poté v rozsáhlé kapitole bylo definováno z pohledu ekonomického. Je možné spatřit, že tato země se v minulosti potýkala s hlubokými ekonomickými problémy, zejména v oblasti inflace. Dále byla tato část doplněna potřebnými grafy a statistickými údaji, které byly vypočítány na základě makroekonomických vzorců. Lze tedy konstatovat, že je země v dnešní době považována za jedno z nejvíce globalizovaných území s nejrychleji rostoucí ekonomikou Jižní Ameriky. I přes některé aktuální problémy, které byly výše zmíněny, si Chile udržuje hospodářskou stabilitu, a to převážně díky nízké míře inflace a nezaměstnanosti. Tento stát je také považován za nejlépe přístupnou ekonomiku na celém území Latinské Ameriky, vzhledem k nejrůznějším obchodním smlouvám s více jak 50 státy.

Pro možné srovnání Chile s ostatními zeměmi bylo z makroekonomického hlediska charakterizováno pět dalších zemí, jichž data posloužila do finálních grafů, ve kterých byly zachyceny difference mezi jednotlivými zeměmi. Z těchto postupů bylo zjištěno, že Chile je země s nejvyšším HDP na obyvatele v komparaci s vybranými zeměmi Latinské Ameriky. V závěsu stojí Argentina a Brazílie. Dále má také Chile nejvyšším HDP v běžných cenách z celé Latinské Ameriky. Na zmíněných grafech bylo zjištěna nízká míra inflace a nezaměstnanosti, které bylo srovnatelné s Peru. Inflace nejvíce ohrožuje Venezuelu, jež se nachází v ekonomickém krachu země. Nadměrná inflace lze také pozorovat v Argentině. V oblasti exportu do zahraničí pokleslo v posledních letech Chile na nízké hodnoty, zejména kvůli problémům s cenami mědi a hlubokým komplikacím

v rybářském průmyslu. V žebříčku Human Development Index se Chile také umístilo na vrchních pozicích oproti svým sousedům.

Na závěr této práce je možné podotknout, že ačkoliv se Chile ne ve všech žebříčcích umístilo na první místě, nejdůležitější ukazatele si drží na vysokých hodnotách oproti jiným zemím Latinské Ameriky. Chile vykazuje absolutní stabilitu ekonomického prostředí a legislativního systému, rozvinuté zemědělství a nízkou míru korupce.

I. Resumen

Chile en estos tiempos está ya mundialmente conocido como el país más seguro de America Latina, con la economía más abierta y avanzada en comparación con el resto de los países de este continente.

Con el fin de evaluar a Chile en un nivel económico, el objetivo de esta tesis de diplomatura es el estudio de los determinantes de macroeconomía, concretamente el PIB, inflación, desempleo y balanza de pagos, en el país de Chile y luego comparar dichos resultados con otros cinco países latinoamericanos de relevancia actual.

Este trabajo está dividido entre dos partes principales. La primera, dedicada a la teoría principal de macroeconomía específicamente sobre los determinantes económicos de mayor importancia, para luego determinar la postura del crecimiento económico, donde se explica el significado de este término junto algunos índices alternativos que ayudan a determinar la situación económica en cada país.

A un nivel teórico, se describe un estudio sobre Chile donde en primer lugar éste se define de manera geográfica, para luego dedicar dos capítulos a la historia de la política y economía nacional. En este punto, se destaca la economía chilena actual, explicitando bien los determinantes económicos, estudiando el crecimiento de PIB per cápita desde el año 1990 hasta la actualidad. Posteriormente se definen el comercio exterior del país, alianzas comerciales con otros países y las posibles complicaciones de la economía que ponen en peligro el crecimiento económico de Chile.

Para comparar este país con America Latina se eligió Argentina, Brasil, Perú, Bolivia y Venezuela. Dentro de la tesis está brevemente explicada la situación económica actual de estos países, describiendo su situación actual con datos concretos y de manera gráfica, con valores obtenidos a través del fondo monetario internacional International monetary fund y también en Bancos centrales de cada país.

Finalmente, Chile es comparado gráficamente con los demás países descritos anteriormente comentando cada resultado para cada determinante en cuestión. En dicho análisis, se pudo concluir que Chile tiene el PIB per cápita más alto y constante en el tiempo. Por otra parte, la tasa de paro es parecida a países como Perú y que actualmente en Chile tiene tasas de desempleo bajas que no generan un mayor problema a nivel local. Adicionalmente, la tasa de inflación también es estable moviéndose entre 4 – 5 %. Gracias a esto, Chile se mantiene estable económicamente, siendo el país de toda América

Latina con el mayor número de contratos con países extranjeros y más abierto al comercio exterior en esta región.

II. Seznam použité literatury

- ABRAHÁM, J. a VOŠTA, M. Ekonomický růst a konvergence rozšířené Evropské unie. Praha: Acta Oeconomica Pragensia 2011.
- CHALUPA, J. Chile – stručná historie států. Praha: Libri 2006.
- EPPING, R. CH. Průvodce globální ekonomikou. Praha: Portál 2004.
- HELÍSEK, M. Makroekonomie, Základní kurs. Praha: Melandrium 2002.
- HOBZA, V., ASSENZA, D. a ZLÁMAL, J. Základy ekonomie. Olomouc: Palackého Univerzita 2006.
- HOLMAN, R. Ekonomie, 3. aktualizované vydání. Praha: C. H. Beck 2010.
- HYNKOVÁ, V. Ekonomie, Studijní opora. Brno: Univerzita obrany 2010.
- JENÍČEK, V. Latin America – Situation of Economy. Praha: Czech University 2011.
- JUREČKA, V. a JÁNOŠÍKOVÁ, I. Makroekonomie, Základní kurz. Ostrava VŠB: Technická Univerzita Ostrava 2009.
- KRUGMAN, P., WELLS, R. a GRADDY, K. Essentials of Economics. New York: Worth Publishers 2014.
- KUNEŠOVÁ, J. a spol. Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy. Praha: C. H. Beck 2006.
- MANDEL, M. a JURÁČKOVÁ, D. Mezinárodní finance a devizový trh. Praha: Management Press 2016.
- MANKIW, N. G. Zásady ekonomie. Praha: GRADA publishing 1999.
- MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Finidr 2002.
- MARTÍN, M. A. G. Crecimiento económico, Tendencias y nuevos desarrollos de la teoría económica. Universidad de la Castilla Mancha 2011.
- NĚMEC, J. Politické systémy Latinské Ameriky. Praha: Oeconomica 2010.
- PEKOVÁ, J. Veřejné finance – Úvod do problematiky. Praha: Aspi a.s. 2005.
- PLCHOVÁ, B. a kol. Zahraniční obchod: Teorie a praxe. Praha: HZ Editio 2006.
- RIVERA, J. La política exterior de Chile y la Unión Europea. Buenos Aires: Grupo Editor Latinoamericano 2012.
- SAMUELSON, P. A. a NORDHAUS, W. D. Ekonomie. Praha: Svoboda 1991.
- STRECKOVÁ, Y. Veřejná ekonomie pro školu a praxi. Praha: Computer Press 1998.
- ZBRÁNKOVÁ, M. Možnosti měření blahobytu společnosti. Liberec: Technická Univerzita v Liberci 2014.

ŽÍDEK, L. Chilská ekonomika za Pinocheta. Brno: Univerzita Mendelova 2004.

Internetové zdroje

Agencia de la Promoción de la Inversión Extranjera. Chile. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW: <http://www.ciechile.gob.cl/es/inversion-en-chile/estadisticas/>

América Economía. Chile. El país mejor evaluado económicamente en América Latina. [online cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.americaeconomia.com/economia-mercados/finanzas/sabia-que-chile-es-el-pais-mejor-evaluado-ecomicamente-en-la-region>

Banco Central (2016 a). Chile. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcentral.cl/es/faces/home>

Banco Central (2016 b). Argentina. [online cit. 2016-04-10]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcra.gov.ar/>

Banco Central (2016 c). Brazílie. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcb.gov.br/pt-br/>

Banco Central (2016 d). Peru. [online cit. 2016-04-10]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcrp.gob.pe/>

Banco Central (2016 e). Bolívie. [online cit. 2016-04-10]. Dostupné online z WWW: <https://www.bcb.gob.bo/>

Banco Central (2016f). Venezuela. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.bcv.org.ve/>

BBC Mundo. La plaga que está disparando el precio del salmón en el mundo. [online cit. 2016-05-02]. Dostupné z WWW: http://www.bbc.com/mundo/noticias/2016/03/160315_economia_salmon_chile_plaga_precio_

Brazilský statistický úřad. Instituto Brasileiro de Geografia y Estadística. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://www.ibge.gov.br/home/>

Český statistický úřad (2015a). Hrubý domácí produkt (HDP) -Metodika. Praha: Český statistický úřad [cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/\\$File/09087474.pd](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/$File/09087474.pd).

Český statistický úřad (2015b). Inflace a míra inflace. Praha: Český statistický úřad [cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-brezen-2016>

Český statistický úřad (2015c). Nezaměstnanost. Praha: Český statistický úřad [cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW:

https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace

Český statistický úřad (2015d). Hrubý národní důchod.[online cit. 2016-04-05].

Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/36380891/320288-15a03.pdf/f332ed00-b916-4c2a-88a2-55640d46e2e8?version=1.0>

Databanka dalšího vzdělání. Lidské zdroje. Praha [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/lidske-zdroje-lz>

Estado Plurinacional de Bolivia. [online cit. 2014-09-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.eabolivia.com/estado-plurinacional-de-bolivia.html>

Eurostat Statistics Explained. Národní účty a HDP. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW:

http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/National_accounts_and_GDP/cs

Expedición Las Cumbres. Chuquicamata, obří měděný důl. [online cit. 2016-04-05].

Dostupný z WWW: https://www.cumbres.cz/exp/chile_2003/denik_chuquicamata/

Fondo de estabilización económica y social. Chile. [online cit. 2016-04-12]. Dostupné z WWW:

<http://www.hacienda.cl/fondos-soberanos/fondo-de-estabilizacion-economica-y.html>

Foreign Investment Promotion Agency. Investment in Chile. [online cit. 2016-04-07].

Dostupné z WWW: <http://www.ciechile.gob.cl/en/inversion-en-chile/estadisticas/>

International Monetary Fund (2015 a). Chile: Gross domestic product, Percent change 1990 - 2016. World Economic Outlook Database. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/>

International Monetary Fund (2015 b). Argentina: Population. World Economic Outlook Database. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/>

International Monetary Fund (2015 c). Brasil: World Economic Outlook Database. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/>

International Monetary Fund (2015 d). Peru: World Economic Outlook Database. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/>

International Monetary Fund (2015 e). Bolívia: World Economic Outlook Database. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/>

International Monetary Fund (2015 f). Venezuela: World Economic Outlook Database. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/>

Instituto Nacional de la tecnología agropecuaria. Fenomeno El Niño. [online cit. 2014-09-19]. Dostupné z WWW:

http://climayagua.inta.gob.ar/que_es_el_fenomeno_el_ni%C3%B1o

La Nación El FMI estima que la economía argentina va a caer este año 1,7% por la pelea con los fondos buitres. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.lanacion.com.ar/1733609-el-fmi-estima-que-la-economia-argentina-va-a-caereste-ano-17-por-la-pelea-con-los-fondos-buitre>

Mercosur. Mercosur en pocas palabras [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://www.mercosur.int/show?contentid=3862&channel=secretaria>

Zprávy aktuálně. Venezuela míří k inflaci přes tisíc procent. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/venezuela-miri-k-inflaci-pres-tisic/>

Ministerstvo financí České republiky. Struktura a vývoj státního dluhu. [online cit. 2016-04-08]. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2016 a). Základní charakteristika Chile. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/chile/

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2016 b). Základní charakteristika Argentiny. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/argentina/

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2016 c). Základní charakteristika Brazílie. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/brazilie/

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2016 d). Základní charakteristika Peru. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/peru/

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2016 e). Základní charakteristika Bolívie. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/bolivie/

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2016 f). Základní charakteristika Venezuely. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/venezuela/

OECD. Exportaciones, Importaciones Chile. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW: <http://atlas.media.mit.edu/es/profile/country/chl/>

Office for national statistics. Inflation and price indices. United Kingdom [online cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices/bulletins/consumerpriceinflation/2015-06-16>

Oficiální portál pro podnikání a export (2015 a). Hlavní makroekonomické ukazatele – portál Businessinfo [online cit. 2016-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hlavni-makroekonomicke-ukazatele-cr-3112.html>

Oficiální portál pro podnikání a export (2015 b). Chile exportní a importní komodity. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chile-zahranicni-obchod-a-investice-17983.html>

Oficiální portál pro podnikání a export (2015 c). Zahraniční obchod země Chile. [online cit. 2016-04-12]. Dostupný z WWW: [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/).

Oficiální portál pro podnikání a export (2015 d). Komoditní struktura Brazílie [online cit. 2016-04-19]. Dostupný z WWW: [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/).

Oficiální portál pro podnikání a export (2015 e). Komoditní struktura Venezuely [online cit. 2016-04-19]. Dostupný z WWW: [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/).

Oficiální portál pro podnikání a export (2015 f). Komoditní struktura Peru [online cit. 2016-04-19]. Dostupný z WWW: [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/).

Oficiální portál pro podnikání a export (2015 g). Komoditní struktura Bolívie [online cit. 2016-04-19]. Dostupný z WWW: [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chile-zahranicni-obchod-zeme/6/1000414/).

Organización de Naciones Unidas OSN. Venezuela. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné online z WWW: <http://www.un.org/es/about-un/>

The World factbook (2016 a). Centre Intelligence Agency - Chile. [online cit. 2016-04-08]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ci.html>

The World factbook (2016 b). Centre Intelligence Agency - Argentina. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ar.html>

The World factbook (2016 c). Centre Intelligence Agency - Brasil. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/br.html>

The World factbook (2016 d). Centre Intelligence Agency - Peru. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pe.html>

The World factbook (2016 e). Centre Intelligence Agency - Bolívie. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bl.html>

The World factbook (2016 f). Centre Intelligence Agency - Venezuela. [online cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ve.html>

Trading economics. United states consumer price index CPI. [online cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.tradingeconomics.com/united-states/consumer-price-index-cpi>

Transparency International. Corruption perceptions index 2015. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW: <http://www.transparency.org/>

United National Development Programme. Human development index. [online cit. 2016-04-05]. Dostupné z WWW: <http://www.undp.org/>

III. Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka č. 1: Státní rozpočet Chile, příjmy, výdaje, saldo.....	37
Tabulka č. 2: Bilance vzájemné obchodní výměny ČR a Chile.....	38
Obrázek č. 1: Index lidského rozvoje 2011.....	21
Obrázek č. 2: Index lidského rozvoje 2013.....	21
Graf č. 1: Meziroční růst HDP Chile, v %, 1900 – 2003.....	28
Graf č. 2: Meziroční růst HDP Chile, v %, 2004 – 2015.....	29
Graf č. 3: Vývoj HDP Chile v běžných cenách 1980 – 2015.....	30
Graf č. 4: Podíl nejdůležitějších sektorů na HDP 2009 – 2014.....	30
Graf č. 5: Vývoj HDP na obyvatele, v USD 1990 – 2016.....	31
Graf č. 6: Vývoj meziroční míry inflace, v %, 1990 – 2015.....	32
Graf č. 7: Míra inflace, v %, mezi lety 2015 – 2016.....	32
Graf č. 8: Vývoj míry nezaměstnanosti v %, 2000 – 2016.....	33
Graf č. 9: Vývoj exportu a importu v mld. USD, 2005 – 2015.....	34
Graf č. 10: Přímé zahraniční investice 2009 – 2014.....	35
Graf č. 11: Fiskální bilance Chile, v %, 2000 – 2014.....	36
Graf č. 12: Pokles cen mědi v USD, 2011 – 2015.....	39
Graf č. 13: Tempo růstu HDP v % Argentina.....	41
Graf č. 14: Tempo růstu HDP v % Brazílie.....	44

Graf č. 15: Tempo růstu HDP v % Peru.....	47
Graf č. 16: Tempo růstu HDP v % Bolívie.....	49
Graf č. 17: Tempo růstu HDP v % Venezuela.....	52
Graf č. 18: Srovnávací graf HDP na obyvatele v mld. USD.....	53
Graf č. 19: Srovnávací graf celkového HDP v %.....	54
Graf č. 20: Srovnávací graf míry nezaměstnanosti v %.....	55
Graf č. 21: Srovnávací graf míry inflace v %.....	55
Graf č. 22: Srovnávací graf platební bilance v % HDP.....	56
Graf č. 23: Srovnávací graf obchodní bilance v mld. USD.....	56